

BRAHMASŪTRAS

॥ ब्रह्मसूत्रम् ॥

श्रीमद्वादरायणप्रणीतं

॥ ब्रह्मसूत्रम् ॥

सर्वभाष्यकारधृतपाठभेदसहितम्

विश्वभारत्यां भूतपूर्वेण व्याकरणोपाध्यायेन

श्रीकपिलेश्वरमिश्रेण

सङ्कलितम्

तत्रैव पालिसंस्कृतोपाध्यायेन

श्रीनित्यानन्दविनोदगोस्वामिना

संस्कृतम्

वि० सं० १९८८

MUNSHI RAM MANOHAR LAL

SANSKRIT & HINDI BOOK SELLERS

NAI SARAK, DELHI-8.

सूची

Foreword	...	...	...	vii
उपोद्घातः	...	...	...	॥—
ग्रन्थसूत्राणि	...	...	...	१-३०
सूत्रसूची	...	...	...	३१-४१
शब्दसूची	...	...	...	४२-६७
सूत्रसंख्या	...	...	...	६८

सङ्केतविवृतिः

नि. निम्बार्कः	...	Chaukhamba Sanskrit Series Benares, (Sambat, 1967.)
नि२ "	...	Published by N. S. Bramhachari, Brindavan.
कल. कलदेवः	...	Shyamal Goswami, Calcutta, B. S. 1301.
भा. भास्कराचार्यः	...	Chaukhamba Sanskrit Series, Benares, 1903.
म. मध्वाचार्यः	...	Edited by Kalivara Vedanta- vagisha, Calcutta, 1876.
रा. रामानुजाचार्यः	...	R. Venkteswar & Co., Anandamudrayantralaya, 1909.
ब. बह्मभाचार्यः	...	Asiatic Society of Bengal, Calcutta, 1897.
चि. विज्ञानमिश्रः	...	Chaukhamba Sanskrit Series, Benares, 1910.
श्री. श्रीकण्ठः	...	Govt. Oriental Series, Mysore, 1903.

अधि

अधिकं पठ्यते ।

ना

नास्ति ।

परतः

परसूत्राद् गृहीत्वा पठ्यते ।

परेण

परेण सूत्रेण सह पठ्यते ।

पूर्वतः

पूर्वसूत्राद् गृहीत्वा पठ्यते ।

पूर्वेण

पूर्वसूत्रेण सह पठ्यते ।

FOREWARD

Once when I was making an attempt at a comparative and critical study of the *Brahmasūtras* it was at once found that according to different commentators there were various divergencies of the readings of the *sūtras*, some taking one *sūtra* as two, or two as one, or adding the last word of a *sūtra* to the beginning of the following one, or adding some new *sūtras*, or substituting one letter or word for another in them, thus making room for divergent interpretations. Let us give here a few examples : While other commentators, such as Śāṅkara, Rāmānuja, and so on, read *janmādy asya yataḥ* and *sāstrayonitvāt* (I. 1. 2, 3) as two different *sūtras*, Vallabha takes them as one. For *heyatvacā* (I. 1. 8) Baladeva disagreeing with others reads *heyatvaṃ vacanāc ca*. Moreover, after *heyatvavacanāc ca* Nimbārka, Rāmānuja, and Śrīkaṇṭha add *pratiññāvirodhāt*. For *antaryāmy adhidaivādiṣu* (I. 2. 18) Rāmānuja, Śrīkaṇṭha, and Bhāskara have *adhidaivādhilokādiṣu*, while Nimbārka reads *adhidaivādhidevādilokādiṣu*. Mādhva has, however, *adhidevādiṣu*. Such is the case throughout the book.

I discussed the matter with my former colleague, Pandit Kapileshvara Mishra, who served here for some years as a lecturer in Sanskrit grammar, and suggested to him to prepare an edition of the *Brahmasūtras* showing their variations as can be gathered from different commentaries. He readily accepted my suggestion and the result of his labour is now placed

before the public. It remains now for a scholar to reconstruct the *Brahmasūtras* according to the light arising from the present work, for which Pandit *Kapileśhvara* has devoted so much of his time and energy.

In preparing this edition of the *Brahmasūtras* the commentaries of the following authors have been consulted: *Śaṅkara*, *Bhāskara*, *Rāmānuja*, *Nimbārka*, *Mādhva*, *Vallabha*, *Śrīkaṇṭha*, *Vijñānabhikṣu*, and *Baladeva*. *Śaṅkara*'s reading has been taken as the standard.

My pupil and colleague, Pandit *Nitāvinod Goswami* has seen the book through the press, for which we offer him our best thanks.

Vidyabhavana,
Visvabharati,
August, 1391. }

VIDHUSHEKHARA BHATTACHARYA.

उपोद्घातः

मया किलैकदा यथामति यावच्छब्दं च सूत्रमेतत्किञ्चा तुलनया च ब्रह्मसूत्राण्यनुशीलयितुं कामेन तानि तानि भाष्याणि पर्यालोचयितुं प्रवृत्तेन सपद्येव निरीक्षितं यज्ञाभ्युपदेन सूत्रपाठा अपि सुबहवो मिथ्यन्ते । तथा हि— कचिदेकमेव सूत्रं द्वे, द्वे वैकम् । कचित्पूर्वस्य सूत्रस्यान्तिमं पदं परस्य सूत्रस्यादौ । कचिदधिकमेव सूत्रम् । कचिद्वैकस्य सूत्रस्य वर्णविशेषो वा पदविशेषो वा न्य एव । सन्त्येवमपरेऽपि भेदाः । अत्रेदं किञ्चिदुदाह्रियते । “जन्माद्यस्य यतः,” “शास्त्रयोनिर्वात्” (१, १, २, ३) इति द्वे सूत्रे शङ्कर- रा मा नु जा दीनाम् । बल्लभः पुनर्द्वे अप्येते एकं कृत्वा पठति । “हेयत्स्ववचनाच्च” (१ १-३) इत्येव सर्वेषां भाष्यकाराणां पाठः । बल्लदेव स्तु पठति “हेयत्स्वं वचनाच्च” इति । किञ्च निम्बाक- रा मा नु ज श्री क एठाः “हेयत्स्ववचनाच्च” इत्यत्र “प्रतिज्ञाविरोधाद्” इत्यधिकमधीयते । “अन्तर्याम्यधिदेवादिषु” (१ २ १३) इति सूत्रे “अधिदेवाधिलोकादिषु” इति भास्कर- रा मा नु ज- श्री क एठाः, निम्बाकः पुनः “अधिदेवाधिदेवाधिलोकादिषु” इति, माध्वस्तु “अधिदेवा- दिषु” इति । एवमन्यत्रापि बहु ।

तदेतद्विवारितं मया मद्बन्धुना कानि चिद्वर्षाब्दीह पाणिनीयव्याकरणा- ध्यापकपदमधिष्ठितवता पण्डित श्री क पि ले श्व र मि श्रे ण । स च मया प्रार्थितः पाठभेदप्रदर्शनाय ब्रह्मसूत्रसङ्कलनमिदं महत्तानन्देनारभत । तस्यैव फलमिद- मिदानीं वाचकेभ्य उपह्रियते । अथ कश्चिदेतत्परिशीलनेन ब्रह्मसूत्राणां मूलं स्वरूपं विनिर्णयेत्, प्रयतेत वा तदथ सफलः स आरम्भः सङ्कलयितुः पण्डितस्य श्री क पि ले श्व र स्ये ति मन्येत ।

एते ते भाष्यकारा येषां भाष्याणीह समीक्षितानि—शङ्करः, भास्करः, रा मा नु जः निम्बाकः, माध्वः, बल्लभः, श्री क एठाः, विज्ञानमिश्रः, बल्लदेव इव । शङ्करस्यैव पाठं मूले सन्निवेश्यान्त्येषां पाठभेदाष्टीप्येषां प्रदर्शिताः ।

ममातिप्रियशिष्येण श्री नित्यानन्दविनोदगोस्वामिना पुस्तकमिदं मुद्रापत्रसंशोधनादिकर्मणा संस्कृतमिति परःशतास्तस्मै नः साधुवादाः ।

विश्वभारती-विद्याभवनम्,
वि० सं० १८८८,
आवणशुक्लदशमी ।

विधुशेखरभट्टाचार्यः ।

॥ ब्रह्मसूत्रम् ॥

प्रथमोऽध्यायः

प्रथमः पादः

- अथानो ब्रह्मजिज्ञासा ॥ १
जन्माद्यस्य यतः ॥ २
शास्त्रयोनित्वान् ॥ ३
तत्तु समन्वयान् ॥ ४
ईक्षतेर्नाशब्दम् ॥ ५
गौणश्चेन्नात्मशब्दान् ॥ ६
तन्निष्ठस्य मोक्षोपदेशान् ॥ ७
हेयत्वावचनाच्च ॥ ८
स्वाप्ययान् ॥ ९
गतिसामान्यान् ॥ १०
श्रुतत्वाच्च ॥ ११
आनन्दमयोऽभ्यासान् ॥ १२
विकारशब्दान्नेति चेन्न प्राचुर्यान् ॥ १३
तद्धेतुव्यपदेशाच्च ॥ १४
मान्त्रवर्णिकमेव च गीयते ॥ १५
नेतरोऽनुपपत्तेः ॥ १६
भेदव्यपदेशाच्च ॥ १७
कामाच्च नानुमानापेक्षा ॥ १८

२। व. पेश ।

३। व. पूर्वेष ।

८। बल, ०यत्वव ०; रा. श्री. नि. अधि, “प्रतिज्ञाविरोधात्” ॥

१५। व. ०च गम्यते ।

१७। बल, ०देशात् ।

अस्मिन्नस्य च तद्योगं शास्ति ॥ १६
 अन्तस्तद्धर्मोपदेशात् ॥ २०
 भेदव्यपदेशान्नान्यः ॥ २१
 आकाशस्तल्लिङ्गात् ॥ २२
 अत एव प्राणः ॥ २३
 ज्योतिश्चरणाभिधानात् ॥ २४
 छन्दोऽभिधानान्नेति चेन्न तथा चेतोऽर्पणनिगदात्तथाहि दर्शनम् ॥ २५
 भूतादिपादव्यपदेशोपत्तेश्चैवम् ॥ २६
 उपदेशभेदान्नेति चेन्नोभयस्मिन्नव्यविरोधान् ॥ २७
 प्राणस्तथानुगमान् ॥ २८
 न वक्तुरात्मोपदेशादिनि चेदध्यात्मसम्बन्धभूमा ह्यस्मिन् ॥ २९
 शास्त्रदृष्ट्या नूपदेशो वामदेववत् ॥ ३०
 जीवमुख्यप्राणलिङ्गान्नेति चेन्नोपासा-
 न्नैविध्यादाश्रितत्वादिह तद्योगान् ॥ ३१

द्वितीयः पादः

सर्वत्र प्रमिद्धोपदेशात् ॥ १
 विवक्षितगुणोपपत्तेश्च ॥ २
 अनुपपत्तेस्तु न शरीरः ॥ ३
 कर्मकर्तृव्यपदेशाच्च ॥ ४

२५। रा. नि. ०र्पण निगमात् । निम्बार्कभाष्ये “चेतोऽर्पणाभिधानात्” इत्युक्तेः “०र्पणनिगदात्” इत्येव पाठो मूल इति प्रतिभाति । वेदान्तकौस्तुभे “०र्पणनिगदात्” इत्येव पाठः । वेदान्तकौस्तुभप्रभाष्यान्तु “०र्पणनिगमात्” इति । उत्तरस्य तु सूत्रस्य भाष्ये “०र्पणनिगमात्” इति दृश्यते । तदेतत्पूर्वसूत्रेण न सङ्गच्छते ॥

३१। १ म. ०पासनात्रै० । २ भा. ०त्रैविध्यात् ॥

४। श्री. ०देशात् ॥

शब्दविशेषात् ॥ ५

स्मृतेश्च ॥ ६

अर्भकौकस्त्वात्तद्व्यपदेशाच्च नेति चेन्न निचाय्यत्वादेवं व्योमद्वय ॥ ७

सम्भोगप्राप्तिरिति चेन्न वैशेष्यात् ॥ ८

अत्ता चराचरग्रहणान् ॥ ९

प्रकरणाच्च ॥ १०

गुहां प्रविष्टावात्मानौ हि तद्दर्शनान् ॥ ११

विशेषणाच्च ॥ १२

अन्तर उपपत्तेः ॥ १३

स्थानादिव्यपदेशाच्च ॥ १४

मुखविशिष्टाभिधानादेव च ॥ १५

श्रुतोपनिषत्कगत्यभिधानाच्च ॥ १६

अनवस्थितेऽसम्भवाच्च नेतरः ॥ १७

अन्नर्याम्यधिदैवादिषु तद्वर्त्मव्यपदेशान् ॥ १८

न च स्मार्तमनद्धर्माभिलाषान् ॥ १९

शास्त्रीशचोभयेऽपि हि भेदेनैनमधीयते ॥ २०

अदृश्यत्वादिगुणको धर्मोक्तेः ॥ २१

विशेषणभेदव्यपदेशाभ्याच्च नेतरौ ॥ २२

रूपोपन्यासाच्च ॥ २३

वैश्वानरः साधारणशब्दविशेषात् ॥ २४

स्मर्यमाणमनुमानं स्यादिति ॥ २५

७।१ नि. ०शाक्चेति च०। भा. ०शान्नेति० ॥

१५। रा. श्री. अघि. “अत एव च स ब्रह्म” ॥ नि. अघि. “अत एव च तद् ब्रह्म” ॥

१८। १ रा. श्री. भा. नि. ०धिदैवाधिलोकादिषु तः० ॥ नि. ०धिदैवाधिदेवादि-लोकादिषु तः० ॥ म. ०धिदेवादिषु० ॥

१९। रा. श्री. परतः “०शारीरश्च” ॥

२०। रा. श्री. पूर्वेषा “शारीरश्च” ॥

२२। नि. ०भ्यान्नेतरौ ॥

२३। बल. अघि. “प्रकरणात्” ॥

शब्दादिभ्योऽन्तःप्रतिष्ठानाच्च^१ नेति चेन्न
 तथाहृष्ट्युपदेशादसम्भवात्पुरुषमपि चैनमधीयते ॥ २६
 अत एव न देवता भूतञ्च ॥ २७
 साक्षादप्यविरोधं जैमिनिः ॥ २८
 अभिव्यक्तेरित्याश्मरथ्यः ॥ २९
 अनुस्मृतेर्वादिभिः ॥ ३०
 सम्पत्तेरिति जैमिनिस्तथाहि दर्शयति ॥ ३१
 आमनन्ति चैनमस्मिन् ॥ ३२

तृतीयः पादः

द्युभ्वाद्यायनं स्वशब्दान् ॥ १
 मुक्तोपसृप्यव्यपदेशान् ॥ २
 नानुमानमनच्छब्दान् ॥ ३
 प्राणभृच्च ॥ ४
 भेदव्यपदेशान् ॥ ५
 प्रकरणात् ॥ ६
 स्थित्यदनाभ्याञ्च ॥ ७
 भूमा सम्प्रसादादध्युपदेशान् ॥ ८
 धर्मोपपत्तेश्च ॥ ९
 अक्षरमम्बरान्तधृतेः ॥ १०

२६। १ व. श्री म. नि ऽनान्नेति० ॥ नि ऽनाद्य तथा० ॥

२ बल. ऽषविधमपिः ॥

३०। बल. ऽन्तेरिति बा० ॥

३। १ म. ऽसृप्य व्य० ॥ २ रा. श्री. ऽदेशाच्च ॥

३। रा. श्री. पणः ॥

४। रा. श्री. पूर्वेषु ॥

५। नि. बल. ऽदेशाच्च ॥

६। भा. ऽद्याच्च ॥

सा च प्रशासनात् ॥ ११
 अन्यभावव्यावृत्तेश्च ॥ १२
 ईक्षतिकर्मव्यपदेशात्सः ॥ १३
 दहर उत्तरेभ्यः ॥ १४
 गतिशब्दाभ्या तथा हि दृष्टं लिङ्गञ्च ॥ १५
 धृतेश्च महिम्नोऽस्यास्मिन्नुपलब्धेः ॥ १६
 प्रसिद्धेश्च ॥ १७
 इतरपरामर्शात्स इति चेन्नासम्भवान् ॥ १८
 उत्तराच्चेदाविर्भूतस्वरूपस्तु ॥ १९
 अन्यार्थश्च परामर्शः ॥ २०
 अल्पश्रुतेर्गिति चेत्तदुक्तम् ॥ २१
 अनुकृतेस्तस्य च ॥ २२
 अपि च स्मर्यते ॥ २३
 शब्दादेव प्रमितः ॥ २४
 दृश्यपेक्षया तु मनुष्याधिकारत्वात् ॥ २५
 तदुपर्यपि वादरायणः सम्भवान् ॥ २६
 विरोधः कर्मणीति चेन्नानेकप्रतिपत्तेर्दर्शनात् ॥ २७
 शब्द इति चेन्नातः प्रभवात्प्रत्यक्षानुमानाभ्याम् ॥ २८
 अत एव च नित्यत्वम् ॥ २९
 समाननामरूपत्वाच्चावृत्तावप्यविरोधो दर्शनात्स्मृतेश्च ॥ ३०
 मध्वादिष्वसम्भवादनाधिकारं जमिनिः ॥ ३१

१५। बल. ० तथा दृष्टं ०। भाष्ये तु ० तथा हि दृष्टं ० इत्येव प्रतिभाति ॥

१६। बल. ० विर्भावस्व ०। भाष्ये तु ० विर्भूतस्व ० इत्येव लभ्यते ॥

२३। रा बल. व. नि. अपि स्म ० ॥ नि. अपि तु स्म ० ॥

२६। नि. ० एषः नि ० ॥

३०। क्वचित् समानरूपनामत्वादिति पाठः ॥

३०। १ व ० त्वादावृत्ता ०। २ वि. ० विरोधद ० ॥ तद्भाष्येतु ० विरोधो
द ० इत्येव दृश्यते ॥

३१। म ० कारो जै ०। भाष्ये तु ० कारं जै ० इत्येव ॥

ज्योतिषि भावाच्च ॥ ३२
 भावन्तु वादरायणोऽस्ति हि ॥ ३३
 शुगस्य तदनादरश्रवणात्तदाद्रवणात्सूच्यते हि ॥ ३४
 क्षत्रियत्वगतेश्चोत्तरत्र चैत्ररथेन लिङ्गान् ॥ ३५
 संस्कारपरामर्शात्तदभावामिलापाच्च ॥ ३६
 तदभावनिर्धारणे च प्रवृत्तेः ॥ ३७
 श्रवणाध्ययनार्थप्रतिषेधात्स्मृतेश्च ॥ ३८
 कम्पनात् ॥ ३९
 ज्योतिर्दर्शनात् ॥
 आकाशोऽर्थान्तरत्वादिव्यपदेशान् ॥ ४१
 सुषुप्त्युत्क्रान्त्योर्भेदेन ॥ ४२
 पत्यादिशब्देभ्यः ॥ ४३

चतुर्थः पाठः

आनुमानिकमप्येकंपामिति चेन्न
 शरीररूपकविन्यस्तगृहीतेदर्शयति च ॥ १
 नूश्मन्तु तदर्हत्वात् ॥ २
 तदधीनत्वादर्थवत् ॥ ३

३३ । म भावात्तु० ॥

३४ । भा श्रुत्स्य० ॥

३५ । बल व. म. ंयत्वावग० ॥ रा. “क्षत्रियत्वगतेश्च” इत्येकं सूत्रम्, “उत्तरत्र चैत्ररथेन लिङ्गान्” इत्यपरं सूत्रम् । श्री. “क्षत्रियत्वावगतेश्च” इति “उत्तरत्र चैत्ररथेन लिङ्गान्” इति च सूत्रद्वयम् ॥

३७ । वि. भावानि० ॥

३८ । रा नि. श्री “श्रद्धाध्ययनार्थप्रतिषेधात्” इत्येकं सूत्रम्, “स्मृतेश्च” इत्यपरं सूत्रम् ॥

३९ । वि. प्राणः क० ॥

४१ । कचित् “ऽन्वादित्यपदेशात्” इत्यपि पाठः ॥

४३ । वि ंभ्यश्च ॥

ज्ञेयत्वावचनाच्च ॥ ४

वदतीति चेन्न प्राज्ञो हि प्रकरणात् ॥ ५

त्रयाणामेव चैवमुपन्यासः प्रश्नश्च ॥ ६

महद्वच्च ॥ ७

चमसवदविशेषात् ॥ ८

ज्योतिरुपक्रमा तु तथा ह्यधीयत एकं ॥ ९

कल्पनोपदेशाच्च मध्वादिवदविरोधः ॥ १०

न संख्योपसंग्रहादपि नानाभावादतिरेकाच्च ॥ ११

प्राणादयो वाक्यशेषात् ॥ १२

ज्योतिर्येकंपाममत्यन्ते ॥ १३

कारणात्वेन चाकाशादिषु यथाव्यपदिष्टोक्तेः ॥ १४

समाकर्षात् ॥ १५

जगद्वाचित्वात् ॥ १६

जीवमुख्यप्राणलिङ्गन्नेति चेत्तद्व्याख्यातम् ॥ १७

अन्यार्थन्तु जमिनिः प्रभव्याख्यानाभ्यामपि चैवमेकं ॥ १८

वाक्यान्वयात् ॥ १९

प्रतिज्ञासिद्धेर्लिङ्गमाश्रमगर्थः ॥ २०

उत्क्रमिष्यत एवम्भावादित्यौडुलौमिः ॥ २१

अवस्थिते गति काशकृत्स्नः ॥ २२

प्रकृतिश्च प्रतिज्ञाहृष्टान्तानुपरोधान् ॥ २३

अभिध्योपदेशाच्च ॥ २४

साक्षाच्चोभयाम्नानात् ॥ २५

आत्मकृतेः परिणामात् ॥ २६

५। म “वदतीति चेन्न प्राज्ञो हि” इत्येकं सूत्रम्, “प्रकरणात्” इत्यपरं सूत्रम् ॥

६। वि. ंणामपि चै० ॥

७। क्वचित् “महत्त्वाच्च” इति पाठः ॥

९। वि. श्री. व. ंमात्तु त० ॥

१७। व. लिङ्गादिति० ॥

२०। वि. ंलिङ्गमित्याश्रम० ॥

२६। रा. श्री. “आत्मकृतेः” इत्येकं सूत्रम् “परिणामात्” इत्यपरं सूत्रम् ।

योनिश्च हि गीयते ॥ २७

एतने सर्वे व्याख्याता व्याख्याताः ॥ २८

द्वितीयोऽध्यायः

प्रथमः पादः

स्मृत्यनवकाशदोषप्रसङ्ग इति चेन्नान्यस्मृत्यनवकाशदोषप्रसङ्गान् ॥ १

इतरेषां चानुपलब्धेः ॥ २

एतेन योगः प्रत्युक्तः ॥ ३

न विलक्षणत्वादस्य तथात्वं च शब्दात् ॥ ४

अभिमानिव्यपदेशस्तु विशेषानुगतिभ्याम् ॥ ५

दृश्यते तु ॥ ६

असदिनि चेन्न प्रतिषेधमात्रत्वात् ॥ ७

अपीतौ तद्वत्प्रसङ्गादसमञ्जसम् ॥ ८

न तु दृष्टान्नभावान् ॥ ९

स्वपक्षदोषाच्च ॥ १०

तर्काप्रतिष्ठानादप्यन्यथानुमेयमिति चेदेवमप्यविमोक्षप्रसङ्गः ॥ ११

एतेन शिष्टापरिग्रहा अपि व्याख्याताः ॥ १२

भोक्तापत्तेरविभागश्चेत्स्याल्लोकवत् ॥ १३

तदनन्यत्वमारम्भणशब्दादिभ्यः ॥ १४

भावे चोपलब्धेः ॥ १५

सत्त्वाच्चावरस्य ॥ १६

२८। म. “व्याख्याताः” इत्येकवारमेव ॥

५। भा. ०गताभ्याम् ॥

११। नि. वि. बल म. ०प्यनिर्मोक्ष ० ॥ रा “तर्काप्रतिष्ठानादपि” इत्येकं सूत्रम्

“अन्यथानुमेयमिति चेदेवमप्यनिर्मोक्षप्रसङ्गः इत्यपर” सूत्रम् ॥ श्री.

“तर्काप्रतिष्ठानात्” इति, “अन्यथानुमेयमिति चेदेवमप्यनिर्मोक्षप्रसङ्गः”

इति च सूत्रद्वयम् ॥

१६। रा. श्री. ०चापरस्य ॥

असद्व्यपदेशान्तेति चेन्न धर्मान्निरेण वाक्यशेषान् ॥ १७

युक्तिः शब्दान्तगाच्च ॥ १८

पटवच्च ॥ १९

यथा च प्राणादि ॥ २०

इतरव्यपदेशाद्विनाकरणादिदोषप्रसक्तिः ॥ २१

अधिकंतु भेदनिर्देशान् ॥ २२

अश्मादिवच्च तदनुपपत्तिः ॥ २३

उपसंहारदर्शान्तेति चेन्न क्षीरवद्वि ॥ २४

देवादिवदपि लोके ॥ २५

कृत्स्नप्रसक्तिर्निर्वयवत्वशब्दकोपो वा ॥ २६

श्रुतेस्तु शब्दमूलत्वान् ॥ २७

आत्मनि चैवं विचित्राश्च हि ॥ २८

स्वपक्षदोषाच्च ॥ २९

सर्वोपेता च तद्दर्शनान् ॥ ३०

विकरणत्वाच्चेति चेत्तदुक्तम् ॥ ३१

न प्रयोजनवत्त्वान् ॥ ३२

लोकवत्तु लीलार्कवन्त्यम् ॥ ३३

वैषम्यनर्घृण्ये न सापेक्षत्वात्तथाहि दर्शयति ॥ ३४

न कर्मावभागादिति चेन्नानादित्वात् ॥ ३५

१७। रा. नि. श्री. परेण ॥

१८। रा. नि. श्री. पूषण ॥

२०। रा. व. श्री. नि. बल. ंदिः ॥

२१। रा. ताकार०। अम एवायमिति लब्धते ॥

२३। व. तदनुप० ॥

२५। बल. वदिति लो० ॥

२६। वि. वशब्द०। बल. शब्दव्याको० ॥

३६। बल. नि. पक्षेदो० ॥

३०। नि. ता सा त०। नि. ता च सा त० ॥

३५। म. न कर्मवि०। रा. श्री. नि. परेण। भा. अकस्माद्विभा० ॥

उपपद्यते चाद्युपलभ्यते च ॥ ३६

सर्वधर्मोपपत्तेश्च ॥ ३७

द्वितीयः पादः

स्वनानुपपत्तेश्च नानुमानम् ॥ १

प्रवृत्तेश्च ॥ २

पयोऽम्बुवच्चेत्तत्रापि ॥ ३

व्यतिरेकानवस्थितेश्चानपेक्षत्वात् ॥ ४

अन्यत्राभावाच्च न तृणादिवन् ॥ ५

अभ्युपगमेऽप्यर्थाभावान् ॥ ६

पुरुषाश्मवदिति चेत्तथापि ॥ ७

अङ्गित्वानुपपत्तेश्च ॥ ८

अन्यथानुमितौ च ज्ञातिविद्योगान् ॥ ९

विप्रतिषेधाच्चाममञ्जसम् ॥ १०

महर्षिर्धवद्वा हस्वपरिमण्डलोभ्याम् ॥ ११

उभयथापि न कर्मातिस्तदभावः ॥ १२

समवायाभ्युपगमाच्च साम्यादनवस्थितेः ॥ १३

नित्यमेव च भावान् ॥ १४

रूपादिमन्त्वाच्च विपर्ययो दर्शनान् ॥ १५

उभयथा च दोषान् ॥ १६

अपरिग्रहाच्चान्त्यन्तमनपेक्षा ॥ १७

समुदाय उभयहेतुकेऽपि तदप्राप्तिः ॥ १८

३६। रा. श्री. नि. पूर्वश ॥

१। रा. श्री. परश ॥

२। रा. श्री. पूर्वश ॥

६। बल. ०यंप्रथां० । रा. श्री. इदं सूत्रं नवमसूत्रान्तरं पठ्यते ॥

७। वि. ०वच्चेत्त० । ॥ भा. ०पत्तः ॥

६। भा. ०तौ श० । रा. श्री. अभ्युपगमेऽप्यर्थाभावान् ॥

१६। व. ०यथापि च ॥ भा. ०यता च० ॥

इतरेतरप्रत्ययत्वादिनि चेन्नोत्पत्तिमात्रनिमित्तत्वात् ॥ १६
 उत्तरोत्पादे च पूर्वनिरोधात् ॥ २०
 असति प्रतिज्ञोपगोघो यौगपद्यमन्यथा ॥ २१
 प्रतिसंख्याप्रतिसंख्यानिरोधाप्राप्तिर्विच्छेदान् ॥ २२
 उभयथा च दोषात् ॥ २३
 आकाशे चाविशेषात् ॥ २४
 अनुस्मृतेश्च ॥ २५
 नासनोऽदृष्टत्वात् ॥ २६
 उदासीनानामपि चैवं सिद्धिः ॥ २७
 नाभाव उपलब्धेः ॥ २८
 बंधम्याश्च न स्वप्नादिवत् ॥ २९
 न भावोऽनुपलब्धेः ॥ ३०
 क्षणिकत्वाच्च ॥ ३१
 सर्वथानुपपत्तेश्च ॥ ३२
 नैकस्मिन्नमम्भवान् ॥ ३३
 एवं चात्माकात्स्न्यम् ॥ ३४
 न च पर्यायादप्यविरोधो विक्रागदिभ्यः ॥ ३५
 अन्त्यावस्थितंश्चोभयनित्यत्वादविशेषः ॥ ३६
 पत्युरसामञ्जस्यात् ॥ ३७
 सम्बन्धानुपपत्तेश्च ॥ ३८

१६। रा नि श्री. ऽयन्वाहुपपन्नमिति चेन्न सघातभावानिमित्तत्वात् ॥

भा ऽप्रत्ययमन्यत्वाहुपपन्नमिति चेन्न सघातभावानिमित्तत्वात् ॥

२१। म ऽरोघाद्यौ ॥

२२। १ म ऽप्राप्तेर ॥

२२। २ भा. ऽसम्भवः ॥

३१। नि. ऽकत्वात् ॥ रा. श्री. भा. नास्ति ॥

३२। भा. म नास्ति ॥

३६। जल. ऽशेषात् ॥

३८। रा. श्री. नास्ति ॥

अधिष्ठानानुपपत्तेश्च ॥ ३६

करणवच्चेन्न भोगादिभ्यः ॥ ४०

अन्तवत्त्वमसर्वज्ञता वा ॥ ४१

उत्पत्त्यसम्भवात् ॥ ४२

न च कर्तुः करणम् ॥ ४३

विज्ञानादिभावे वा तदप्रतिषेधः ॥ ४४

विप्रतिषेधाच्च ॥ ४५

तृतीयः पादः

न वियदध्रुतेः ॥ १

अस्ति तु ॥ २

गौण्यमसम्भवान् ॥ ३

शब्दाच्च ॥ ४

स्याच्चैकस्य ब्रह्मशब्दवत् ॥ ५

प्रतिज्ञाहानिरव्यतिरेकाच्छब्देभ्यः ॥ ६

यावद्विक्रान्तु विभागो लोकवत् ॥ ७

एनेन मानश्चिवा व्याख्यातः ॥ ८

असम्भवस्तु सनोऽनुपपत्तेः ॥ ९

तेजोऽनस्तथा ह्याह ॥ १०

आपः ॥ ११

पृथिव्यधिकाररूपशब्दान्तरेभ्यः ॥ १२

तदभिध्यानादेव तु नल्लिङ्गान्त्सः ॥ १३

४५। भा नस्ति ॥

३। रा. नि. बल. श्री परेण ॥

४। रा. नि. बल. श्री पूर्वञ्च ॥

६। रा. श्री. 'प्रतिज्ञाहानिरव्यतिरेकात्' इत्येकं सूत्रम्, 'शब्देभ्यः' इत्यपरं सूत्रम् ॥

१२। नि. रा. श्री. 'पृथिवी' इत्येकं सूत्रम्, 'अधिकाररूपशब्दान्तरेभ्यः' इत्यपरं सूत्रम् ॥

१३। नि. °नात् तु० ॥

विपर्ययेण तु क्रमोऽन उपपद्यते च ॥ १४
 अन्तरा विज्ञानमनसी क्रमेण तल्लिङ्गादिति चेन्नाविशेषात् ॥ १५
 चराचरव्यपाश्रयस्तु स्यात्तद्व्यपदेशो भाक्तस्तद्भावभावित्वात् ॥ १६
 नात्माऽश्रुतेर्नित्यत्वाच्च ताभ्यः ॥ १७
 ह्योऽन एव ॥ १८
 उत्क्रान्तिगत्यागनीनाम् ॥ १९
 स्वात्मना चोत्तरयोः ॥ २०
 नाणुगतच्छुतेरिति चेन्नेतराधिकारात् ॥ २१
 स्वशब्दोन्मानाभ्याञ्च ॥ २२
 अविरोधश्चन्दनवत् ॥ २३
 अवस्थितिवंशेष्यादिति चेन्नाभ्युपगमादधृदि हि ॥ २४
 गुणाद्वा लोकवत् ॥ २५
 व्यतिरेको गन्धवत् ॥ २६
 तथा च दर्शयति ॥ २७
 पृथगुपदेशान् ॥ २८
 तद्गुणसारत्वात्तु तद्व्यपदेशः प्राज्ञवत् ॥ २९
 यावदात्मभावित्वाच्च न दोषस्तद्दर्शनान् ॥ ३०
 पुंस्त्वादिवत्त्वस्य सतोऽभिव्यक्तियोगान् ॥ ३१
 नित्योपलब्ध्यनुपलब्धिप्रसङ्गोऽन्यतरनियमो वान्यथा ॥ ३२
 कर्ता शास्त्रार्थवत्त्वात् ॥ ३३
 विहारोपदेशान् ॥ ३४

१४। व नास्ति ॥

१९। भा कस्मादुत्का० ॥

२६। बल. नि. श्री. रा परेण ॥

२७। नि. बल. श्री. तथाहि द० ॥ नि. बल. श्री. रा. पूर्वेषु ॥

२९। बल. ०त्वात् स० ॥

३१। म. ०वत्त्वस्य० ॥

३४। रा. श्री. परेण ॥ श्री. ०शास्त्र ॥

उपादानात् ॥ ३५
 व्यपदेशाच्च क्रियायां न चेन्निर्देशविपर्ययः ॥ ३६
 उपलब्धिवदनियमः ॥ ३७
 शक्तिविपर्ययात् ॥ ३८
 समाध्यभावाच्च ॥ ३९
 यथा च तक्षोभयथा ॥ ४०
 परात्तु तच्छ्रुतेः ॥ ४१
 कृतप्रयत्नापेक्षस्तु विहितप्रतिषिद्धावैयर्थ्यादिभ्यः ॥ ४२
 अंशो नानाव्यपदेशादन्यथा चापि दाशकितवादित्वमधीयत एकं ॥ ४३
 मन्त्रवर्णाच्च ॥ ४४
 अपि च स्मर्यते ॥ ४५
 प्रकाशादिवन्तैवं परः ॥ ४६
 स्मरन्ति च ॥ ४७
 अनुज्ञापगिहागौ देहसम्बन्धाज्ज्योनिरादिवत् ॥ ४८
 असन्ततेश्चाव्यतिकरः ॥ ४९
 आभास एव च ॥ ५०
 अदृष्टानियमात् ॥ ५१
 अभिसन्ध्यादिष्वपि चैवम् ॥ ५२
 प्रदेशादिति चैन्नान्तर्भावात् ॥ ५३

३५। रा. श्री. पूवेण ॥ नि ३५—४७ सूत्राणि अमात्परित्यक्तानि ॥

४१। भा. ०रात्तच्छ्रु० ॥

४४। व. रा. श्री. बल. वि. नि. ०वर्णात् ॥ निम्बार्कीयस्व वेदमन्त्रकौस्तुभकाव्य
 श्रीनिवासाचार्यस्य तु मते ०वर्णाच्च इत्येष दृश्यते ॥

४५। बल. व. भा. अपि स्म० ॥

४६। रा. नि. श्री. ०वत्तु नैवं० ॥

५०। नि. भा. ०भासा ए० ॥

५२। वि. ०ष्वप्येवम् ।

५३। रा. प्रदेशभेदादि० । २ भा. ०चेत्तच्छा० ॥

चतुर्थः पादः

- तथा प्राणाः ॥ १
 गौण्यसम्भवान् ॥ २
 तत्प्राक्श्रुतेश्च ॥ ३
 तत्पूर्वकत्वाद्वाचः ॥ ४
 सप्तगतेर्विशेषितत्वाच्च ॥ ५
 हस्तादयस्तु स्थितेऽनो नैवम् ॥ ६
 अणवश्च ॥ ७
 श्रेष्ठश्च ॥ ८
 न वायुक्रिये पृथगुपदेशान् ॥ ९
 चक्षुर्गादिवन्तु तत्सहस्राष्ट्यादिभ्यः ॥ १०
 अकरणत्वाच्च न दोषस्तथाहि दर्शयति ॥ ११
 पञ्चवृत्तिर्मनोवद्व्यपदिश्यते ॥ १२
 अणुश्च ॥ १३
 ज्योतिराद्यधिष्ठानन्तु तदामननान् ॥ १४
 प्राणवता शब्दान् ॥ १५
 तस्य च नित्यत्वान् ॥ १६
 न इन्द्रियाणि तद्व्यपदेशादन्यत्र श्रेष्ठान् ॥ १७
 भेदश्रुतेः ॥ १८
 वैलक्षण्याच्च ॥ १९
 संज्ञामूर्तिक्लृप्तिस्तु त्रिवृत्कुर्वत उपदेशात् ॥ २०

२। रा श्री. परेण । म. अधि “प्रतिज्ञानुपरोधाच्च” ॥

३। रा. श्री. पूर्वेषां ॥

४। म. ० गते वि० ॥

१०। भा. ० शिष्यादिभ्यः ॥

१२। वि ० वृत्तेर्म० ॥

१४। भा. ० दात्मनानात् । रा श्री. परेण ॥

१५। रा. श्री. पूर्वेषां ॥

१७। व. तदिन्द्रि० ॥

१९। रा श्री. नि. पूर्वेषां ॥

१६। नि तस्य नि० ॥

१८। रा. श्री. नि० परेण ॥

मांसादि भौमं यथाशब्दमितरयोश्च ॥ २१

वैशेष्यात्तु तद्वादस्तद्वादः ॥ २२

तृतीयोऽध्यायः

प्रथमं पादः

तदन्तरप्रतिपत्तौ रंहति सम्परिष्वक्तः प्रश्ननिरूपणाभ्याम् ॥ १

ज्यात्मकत्वात्तु भूयस्त्वात् ॥ २

प्राणगतेश्च ॥ ३

अग्न्यादिगतिश्रुतेरिति चेन्न भाक्तत्वात् ॥ ४

प्रथमेऽश्रवणादिति चेन्न ता एव ह्युपपत्तेः ॥ ५

अश्रुतत्वादिति चेन्नेष्टादिकारिणां प्रतीतेः ॥ ६

भाक्तं वाऽनात्मवित्तवान् नथा हि दर्शयति ॥ ७

कृतात्ययेऽनुशयवान्दृष्टस्मृतिभ्यां यथेतमनेवं च ॥ ८

चरणादिति चेन्नोपलक्षणार्थेति कार्प्याजिनिः ॥ ९

आनर्थक्यमिति चेन्न तदपक्षेत्वान् ॥ १०

सुकृतदुष्कृते एवेति तु बादरिः ॥ ११

अनिष्टादिकारिणामपि च श्रुतम् ॥ १२

संयमने त्वनुभूयेतरं पामारोहावरोहौ तद्गतिदर्शनात् ॥ १३

स्मरन्ति च ॥ १४

अपि च सप्त ॥ १५

२२। वि. ऽप्यात्तु तः ॥

१। बल तदनन्तर । भा. तदनन्तर प्र० ॥

२। भा. आत्मः ॥

४। नि ऽचेन्द्राक्तः ॥

७। भा. ऽक्तं चाना० ॥

८। बल. म. “कृतात्ययेऽनुशयवान् दृष्टिस्मृतिभ्याम्” इत्येकं सूत्रम्,
“यथेतमनेवं च” इत्यपरं सूत्रम् । भा ऽनैवम् ॥

११। म. रा नि. बल. धी ऽचेन्न तदुप० ॥

१५। रा. बल. व नि ऽपि स० ॥

तत्रापि च तद्व्यापागदविरोधः ॥ १६
 विद्याकर्मणोरिति तु प्रकृतत्वात् ॥ १७
 न तृतीये तथोपलब्धेः ॥ १८
 स्मर्यतेऽपि च लोके ॥ १९
 दर्शनाच्च ॥ २०
 तृतीयशब्दाविरोधः संशोकजन्यः ॥ २१
 साभाव्यापन्निरूपयतेः ॥ २२
 नानिचिरेण विशेषात् ॥ २३
 अन्याधिष्ठितेषु पूर्ववदभिलाषात् ॥ २४
 अशुद्धमिति चेन्न शब्दात् ॥ २५
 रेतः सिग्ययोगोऽथ ॥ २६
 योनेः शरीरम् ॥ २७

द्वितीयः पादः

सन्ध्ये सृष्टिग्राह हि ॥ १
 निर्मानारं चक्रे पुत्रादयश्च ॥ २
 मायामात्रन्तु कात्स्न्येनानभिर्व्यक्तस्वरूपत्वात् ॥ ३
 सूक्ष्मकश्च हि श्रुतेराचक्षते च तद्विदः ॥ ४
 पशुभिर्ध्यानात्तु निरोहितं ततो ह्यस्य बन्धविपर्ययौ ॥ ५
 देहयोगाद्वा सोऽपि ॥ ६

१६। रा. ०पि त०। म. ०पिच यद्व्या० ॥

२१। व' ०तीये शः ॥ म. ०ब्दादविरो० ॥

२२। रा. श्री. नि. बल भा म. तत्त्वाभा० ॥

२३। भा. ०रेखावि० ॥

२४। नि रा व. वि. श्री. बल म ०तं पू० ॥

२६। भा. ०योगाच्च ॥

२७। भा. नास्ति ॥

३। रा. श्री. एतस्मात् पर ५म सूत्रं पठ्यते ॥

४। रा. श्री. ५म सूत्रात्परं पठ्यते ॥

५। रा. श्री. इदं सूत्रं तृतीयसूत्रात्परं पठ्यते ॥ भा. ०ध्यानन्तु ॥

तदभावो नाङ्गीषु तच्छ्रुतेरात्मनि च ॥ ७
 अतः प्रबोधोऽस्मात् ॥ ८
 स एव नु कर्मानुस्मृतिशब्दविधिभ्यः ॥ ९
 मुग्धेऽर्धसम्पत्तिः परिशेषात् ॥ १०
 न स्थानतोऽपि परस्योभयलिङ्गं सर्वत्र हि ॥ ११
 न भेदादिति चेन्न प्रत्येकमतद्वचनात् ॥ १२
 अपि चैवमेके ॥ १३
 अरूपवदेव हि तत्प्रधानत्वान् ॥ १४
 प्रकाशवच्चैवैयर्थ्यान् ॥ १५
 आह च तन्मात्रम् ॥ १६
 दर्शयति चाथो अपि स्मर्यते ॥ १७
 अत एव चोपमा सूर्यकादिवत् ॥ १८
 अम्युवदग्रहणान्तु न तथात्वम् ॥ १९
 वृद्धिहासभाक्त्वमन्तर्भावादुभयसामञ्जस्यादेवम् ॥ २०
 दर्शनाच्च ॥ २१
 प्रकृतैतावत्त्वं हि प्रतिषेधनि ततो प्रवीनि च भूयः ॥ २२
 तदव्यक्तमाह हि ॥ २३
 अपि संराधने प्रत्यक्षानुमानाभ्याम् ॥ २४

६। वि. एव च क० ॥

१०। बल. ०मम्प्राप्तिः प० ॥

१२। रा. नि. श्री. भा. भेदा० ॥

१४। बल. ०देव त०। भा. अस्थूलमनगवद्दृष्ट्वमदीर्घमशब्दमस्पर्गमरूप-
मव्ययम् ॥

१५। भा० ०वद्भावे०। बल. व्यर्थम् ॥

१७। व. भा. ०थोपि० ॥

१८। भा. ०एवोप० ॥

१९। भा. ०द्यात् त० ॥

२०। म. ०भाक्त्वम०। रा. श्री. परेश ॥

२१। रा. श्री. पृवण ॥

प्रकाशादिवक्षावैशेष्यं प्रकाशश्च कर्मण्यभ्यासान् ॥ २५

अनोऽनन्तेन तथा हि लिङ्गम् ॥ २६

उभयव्यपदेशान्त्वहिकुण्डलवत् ॥ २७

प्रकाशाश्रयवद्वा तेजस्त्वान् ॥ २८

पूर्ववद्वा ॥ २९

प्रतिषेधाच्च ॥ ३०

परमतः सेतून्मानसम्बन्धभेदव्यपदेशेभ्यः ॥ ३१

मामान्यात्तु ॥ ३२

बुद्धयर्थः पादवत् ॥ ३३

स्थानविशेषात्प्रकाशादिवत् ॥ ३४

उपपत्तेश्च ॥ ३५

तथाऽन्यप्रतिषेधान् ॥ ३६

अनेन सर्वगतत्वमायामशब्दादिभ्यः ॥ ३७

फलमत उपपत्तेः ॥ ३८

श्रुतत्वाच्च ॥ ३९

धम जैमिनिगत एव ॥ ४०

पूर्व तु बादरायणो हेतुव्यपदेशान् ॥ ४१

तृतीयः पादः

सर्ववेदान्तप्रत्ययं चोदनाद्यविशेषान् ॥ १

भेदान्नेति चेन्नैकस्यामपि ॥ २

२५। श्री. ०काशाश्च। बल. “प्रकाशवक्षावैशेष्यात्” इत्येकं सूत्रम्, “प्रकाशश्च कर्मण्यभ्यासात्” इत्यपरं सूत्रम्। म. “प्रकाशादिवक्षावैशेष्यम्” इति “प्रकाशश्च कर्मण्यभ्यासात्” इति च सूत्रद्वयम्॥

२७। भा. ०शादहि० ॥

३४। भा. नास्ति ॥

३५। नि. ०पत्तेः। भाष्ये तु “०पत्तेश्च” इत्येव ॥

३६। वि. ०धाच्च ॥

३७। नि. श्रुतितम् ॥

२। धल. भेदादिति०। रा. व. नि. ०चेंदेक०। श्री भेदादिति चेंदेकस्या० ॥

स्वाध्यायस्य तथात्वेन हि समाचारेऽधिकाराच्च सबबच्च तन्नियमः ॥३
 दर्शयति च ॥ ४
 उपसंहारोऽर्थाभेदाद्विशेषवत्समाने च ॥ ५
 अन्यथात्वं शब्दादिति चेन्नाविशेषात् ॥ ६
 न वा प्रकरणभेदात्परोवरीयस्त्वादिवत् ॥ ७
 संज्ञातश्चेत्तदुक्तमस्ति तु तदपि ॥ ८
 व्याप्तेश्च समञ्जसम् ॥ ९
 सर्वाभेदादन्यत्रेमे ॥ १०
 आनन्दादयः प्रधानस्य ॥ ११
 प्रियशिरस्त्वाद्यप्राप्तिरुपचयापचयौ हि भेदे ॥ १२
 इतरेत्वर्थसामान्यात् ॥ १३
 आध्यानाय प्रयोजनाभावात् ॥ १४
 आत्मशब्दाच्च ॥ १५
 आत्मगृहीतिरितरवदुत्तमान् ॥ १६
 अन्वयादिति चेत्स्यादवधाग्नान् ॥ १७
 कार्याग्न्यानादपूर्वम् ॥ १८
 समान एवं चाभेदान् ॥ १९
 सम्बन्धादेवमन्यत्रापि ॥ २०
 न वा विशेषान् ॥ २१
 दर्शयति च ॥ २२

३। ब्रह्म. “स्वाध्यायस्य तथात्वेन हि समाचारेऽधिकाराच्च” इत्येकं सूत्रम्,

“सबबच्च तन्नियमः” इत्यपरं सूत्रम् ॥

म. “स्वाध्यायस्य तथात्वेन हि समाचारेऽधिकाराच्च” इत्येकं सूत्रम्,

“मत्तिलवच्च तन्नियमः” इत्यपरं सूत्रम् ॥

७। भा. न च प्र० ॥

१०। वि. १०—२१ द्वादशसूत्राणि पादस्यादावैव पठितानि ॥

१६। भा. ०हीतेरि० ॥

१८। भा. ०पूर्वः ॥

२१। वि. १०—२१ सूत्राणि पादस्यादावैव पठितानि ॥

सम्भृतिषु व्याप्त्यपि चातः ॥ २३
 पुरुषविद्यायामिव चेत्तर्षामनाम्नानात् ॥ २४
 वेधाद्यर्थभेदात् ॥ २५
 हानौतृपायनशब्दशेषत्वात्कुशाच्छन्दस्तुत्युपगानवत्तदुक्तम् ॥ २६
 साम्पराये तर्त्तव्याभावात्तथा ह्यन्ये ॥ २७
 छन्दत उभयाविरोधात् ॥ २८
 गतेर्गर्ववत्त्वमुभयथाऽन्यथा हि विरोधः ॥ २९
 उपपन्नस्तल्लक्षणार्थोपलब्धैर्लोकवत् ॥ ३०
 अनियमः सर्वासामविरोधः शब्दानुमानाभ्याम् ॥ ३१
 यावदधिकारमवस्थितिराधिकारिकाणाम् ॥ ३२
 अक्षरधिया त्ववरोधः सामान्यतद्वाभ्यामौपसदवत्तदुक्तम् ॥ ३३
 इयदामननात् ॥ ३४
 अन्तराभूतग्रामवत्स्वात्मनः ॥ ३५
 अन्यथाभेदानुपपत्तिरिति चेन्नोपदेशान्तर्गवत् ॥ ३६
 व्यतिहारो विशिष्यन्ति हीतर्गवत् ॥ ३७
 सैव हि सत्यादयः ॥ ३८

२३। बल ऽतिषु व्या०। भा. ऽतिवृष्ट्या० ॥

२४। नि. श्री. भा. ऽयामपि चे० ॥

२७। व. साम्पराये ॥

२९। रा. ऽयथाऽन्य०। श्री परत्र ॥

३०। म ऽब्धैर्लौकिकवत्। श्री पूर्वत्र ॥

३१। बल ऽसर्वेषामविरोधाच्छब्दा० ॥

श्री. नि. रा. ऽसर्वेषाम्। रा श्री परत्र ॥

३२। रा. श्री पूर्वत्र। नि ३२--३३ श्रुति ॥

३३। वि. ऽत्वबोधः। भाष्ये तु ऽत्वबोधः इति दृश्यते। भा. ऽत्वविरो-
नि. श्रुतिम् ॥

३४। भा. ईषदा० ॥

३५। रा. नि. श्री. परेष्ट। भा. शाङ्करभाष्यानुरोधात्सूत्रद्वयमिदं वस्तुत एकमेव।

३६। वि. ऽपत्तेरि०। ऽदेशवत्। रा. श्री. नि. पूर्वत्र ॥

कामादीतिरत्र तत्र चायतनादिभ्यः ॥ ३६
 आदरादलोपः ॥ ४०
 उपस्थितेऽतस्तद्वचनान् ॥ ४१
 तन्निर्द्धारणानियमस्तदृष्टेः पृथग्यप्रतिबन्धः फलम् ॥ ४२
 प्रदानवदेव तदुक्तम् ॥ ४३
 लिङ्गभूयस्त्वात्तद्धि बलीयस्तदपि ॥ ४४
 पूर्वविकल्पः प्रकरणात्स्यात्क्रियामानसवत् ॥ ४५
 अतिदेशाच्च ॥ ४६
 विद्यैव तु निर्द्धारणात् ॥ ४७
 दर्शनाच्च ॥ ४८
 श्रुत्यादिबलीयस्त्वाच्च न बाधः ॥ ४९
 अनुबन्धादिभ्यः प्रज्ञान्तरपृथक्त्ववदृष्टञ्च तदुक्तम् ॥ ५०
 न सामान्यादप्युपलब्धेर्मृत्युवन्न हि लोकापत्तिः ॥ ५१
 परेण च शब्दस्य ताद्विध्यं भूयस्त्वान्वनुबन्धः ॥ ५२
 एक आत्मनः शरीरे भावात् ॥ ५३
 व्यतिरेकस्त्वद्भावभावित्वान्न तूपलब्धिवत् ॥ ५४
 अङ्गाववद्धास्तु न शास्त्रासु हि प्रतिवेदम् ॥ ५५
 मन्त्रादिवद्वाऽविरोधः ॥ ५६
 भूम्नः क्रतुवज्ज्यायस्त्वं तथा हि दर्शयति ॥ ५७
 नानाशब्दादिभेदान् ॥ ५८

३६ । श्री. कामादयस्तत्र तत्र ॥

४१ । भा. ंतस्तद्व० ॥

४५ । वि. ंल्पप्र० ॥

४७ । बल. ंतु तन्निः । रा. नि. श्री. परेश ॥

४८ । रा. नि. श्री. पूर्ववत् ॥

५० । बल. “अनुबन्धादिभ्यः” इत्येकं सूत्रम्, “प्रज्ञान्तरपृथक्त्ववदृष्टञ्च तदुक्तम्” इत्यपरम् ॥ म. “अनुबन्धादिभ्यः” इति “प्रज्ञान्तरपृथक्त्ववदृष्टञ्च तदुक्तम्” इति च सूत्रद्वयम् ॥

५४ । रा. नि. बल. श्री. भा. ंद्भावभा० ॥

विकल्पोऽविशिष्टफलत्वात् ॥ ५६

काम्यास्तु यथाकामं समुच्चीयेग्न वा पूर्वहेत्वभावात् ॥ ६०

अङ्गेषु यथाश्रयभावः ॥ ६१

शिष्टे च ॥ ६२

समाहारान् ॥ ६३

गुणसाधारण्यश्रुतेश्च ॥ ६४

न वा तत्सहभावाश्रुतेः ॥ ६५

दर्शनाच्च ॥ ६६

चतुर्थः पादः

पुरुषार्थोऽनः शब्दादिति वादगयणः ॥ १

शेषत्वात्पुरुषार्थवादो यथाऽन्येष्विति जैमिनिः ॥ २

आचारदर्शनान् ॥ ३

तच्छ्रुतेः ॥ ४

समन्वाग्भरणान् ॥ ५

तद्वनो विधानान् ॥ ६

नियमाच्च ॥ ७

अधिकोपदेशात् वादगयणस्यैवं तद्दर्शनान् ॥ ८

तुल्यन्तु दर्शनम् ॥ ९

असार्वत्रिकी ॥ १०

विभागः शतवत् ॥ ११

अध्ययनमात्रवतः ॥ १२

नाविशेषात् ॥ १३

६०। वि. नास्ति ॥

६५। नि. ०भावोऽश्रुतेः ॥

२। वि. ०था अन्ये ० ॥

४। वि. ०तेश्च ॥

७। रा. श्री ०मात् ॥

८। वि. भा. ०स्यैव तः ॥

९। व. ०स्यं दः ॥

स्तुत्येऽनुमतिर्वा ॥ १४
 कामकारेण चैके ॥ १५
 उपमहं च ॥ १६
 ऊर्ध्वरेतःसु च शब्दे हि ॥ १७
 परामशं जैमिनिरचोदना चापवदति हि ॥ १८
 अनुष्ठेयं वादगायणः साम्यश्रुतेः ॥ १९
 विधिर्वा धारणवत् ॥ २०
 स्तुतिमात्रमुपादानादिति चेन्नापूर्वत्वान् ॥ २१
 भावशब्दाच्च ॥ २२
 पारिप्लवार्था इति चेन्न विशेषितत्वात् ॥ २३
 तथा चैकवाक्यतोपबन्धात् ॥ २४
 अत एव चाग्नीन्धनाद्यनपेक्षा ॥ २५
 सर्वापेक्षा च यज्ञादिश्रुतेरश्ववत् ॥ २६
 शमदमाद्युपेतः स्यात्तथापि तु तद्विधेस्तदङ्गनया तेषामवश्यानुष्ठेय-
 त्वान् ॥ २७
 सर्वान्नानुमतिश्च प्राणालये न दर्शनान् ॥ २८
 अबाधाच्च ॥ २९
 अपि च स्मर्यते ॥ ३०
 शब्दश्चानोऽकामकारे ॥ ३१

१६। वि. अघि ॥

१८। रा. नि. श्री ० नाच्चाप० ॥

२२। व. नास्ति ॥

२३। भा. ० वार्थ इति० । पं० ॥

२४। रा. वाक्योप० । भा. पूर्वेषु ॥

२६। बल. ० श्रुति० । भाष्ये तु ० श्रुतेर इत्येव ॥

२७। बल. ० तस्तु स्या० । वि. ० पित० । ० मप्यव० ॥

२८। वि. ० तिप्रा० ॥

३०। रा. व. बल. अपि स्म० ॥

३१। नि. शब्दाश्चा० । भाष्ये तु शब्द० इत्येव । रा. ० आस्याका० । बल. ० मचारे० ॥

विहितत्वाच्चाश्रमकर्मापि ॥ ३२
 सहकारित्वेन च ॥ ३३
 सर्वथाऽपि त एवोभयलिङ्गान् ॥ ३४
 अनभिभवं च दर्शयति ॥ ३५
 अन्तर्ग चापि तु तद्दृष्टेः ॥ ३६
 अपि च स्मर्यते ॥ ३७
 विशेषानुग्रहश्च ॥ ३८
 अनस्त्विदं रज्ज्यायो लिङ्गाच्च ॥ ३९
 तद्भूतस्य तु नानङ्गावो जैमिनेरपि नियमात्तद्रूपाभावेभ्यः ॥ ४०
 न चाधिकारिकमपि पतनानुमानात्तदयोगान् ॥ ४१
 उपपूर्वमपि त्वेके भावमशनवत्तदुक्तम् ॥ ४२
 वहिस्तूभयथाऽपि स्मृतेराचाराच्च ॥ ४३
 स्वामिनः फलश्रुतेरित्यात्रेयः ॥ ४४
 आर्त्तिज्यमित्यौडुलौमिस्तस्मै हि परिक्रियते ॥ ४५
 श्रुतेश्च ॥ ४६
 सहकार्यन्तरविधिः पक्षेण तृतीयं तद्वतो विध्यादिवत् ॥ ४७
 कृत्स्नभावात्तु गृहिणोपसंहारः ॥ ४८
 मौनवदितरेषामप्युपदेशात् ॥ ४९
 अनाविष्कुर्वन्नन्वयात् ॥ ५०

३४। बल. ०तत्र वो० ॥

३७। रा. व. बल. अपि स्म०।

३९। १ म. ०रज्यायो०। २ ०लिङ्गात्, भाष्ये “०लिङ्गाच्च” इत्येव प्रतिभाति ॥

४०। १ वि. ०स्य नाः। २ व. भा. ०मिनि०। नि वि श्री रा. भा. ०मात्तद्रू० ॥

४१। १ वि. ०मपि यजना० ॥

४२। १ रा. श्री. ०मपीत्येके०। ४२। भा. नास्ति ॥

४३। रा. ०यथापि०। बल. ०थास्मृ० ॥

४६। रा. श्री. नि. भा. नास्ति ॥

ऐहिकमप्यप्रस्तुतप्रतिबन्धे तद्दर्शनात् ॥ ५१

एवं मुक्तिफलानियमस्तदवस्थावधृतेस्तदवस्थाधृतेः ॥ ५२

चतुर्थोऽध्यायः

प्रथमः पादः

आवृत्तिरसकृदुपदेशात् ॥ १

लिङ्गाच्च ॥ २

आत्मेति तूपाच्छन्ति ग्राहयन्ति च ॥ ३

न प्रतीके न हि सः ॥ ४

ब्रह्मदृष्टिरुत्कर्षात् ॥ ५

आदित्यादिमलयश्चाङ्ग उपपत्तेः ॥ ६

आसीनः सम्भवात् ॥ ७

ध्यानाच्च ॥ ८

अचलत्वं चापेक्ष्य ॥ ९

स्मरन्ति च ॥ १०

यत्रैकाग्रता तत्राविशेषात् ॥ ११

आप्रायणात्तत्रापि हि दृष्टम् ॥ १२

तदधिगम उत्तरपूर्वाद्ययोरश्लेषविनाशौ तदव्यपदेशात् ॥ १३

इनरस्याप्येवमसंश्लेषः पाते तु ॥ १४

अनागन्धकार्ये एव तु पूर्वे तदवधेः ॥ १५

११। रा. वि. श्री. व. बल. ०मप्र०। नि. ०मप्रस्तुते प्र०। भा. “ऐहिक मप्रस्तुत प्रतिबन्धेन दर्शनात्” ॥

४। भा. प्रतीः ॥

११। भा. ०तत्र वि० ॥

१२। १ रा. नि. आप्रयाणा०। ० वि. ०तथाहि० ॥

१३। १ म. ०पूर्वाद्ययोर०। २ वि. ०तद्व्यप०। भाष्ये “०तद्व्यपदेशात्”

इत्येव प्रतीकत्वेन गृहीत दृश्यते ॥

१४। बल. ०मश्लेषः० ॥

अग्निहोत्रादि तु तत्कार्यायैव तद्दर्शनान् ॥ १६
 अतोऽन्यापि ह्येकेषामुभयोः ॥ १७
 यदेव विद्ययेति हि ॥ १८
 भोगेन त्विनरे क्षपयित्वा सम्पद्यते ॥ १९

द्वितीय पादः

वाङ्मनसि दर्शनाच्छब्दाच्च ॥ १
 अन एव च सर्वाण्यनु ॥ २
 तन्मनः प्राण उत्तरात् ॥ ३
 सोऽध्यक्षे तु तदुपगमादिभ्यः ॥ ४
 भुतेषु तच्छ्रुतेः ॥ ५
 नैकस्मिन्दर्शयन्तो हि ॥ ६
 समाना चास्मृत्युपक्रमादभृतत्वं चानुपोष्य ॥ ७
 तदापीतेः संसारव्यपदेशात् ॥ ८
 मूक्ष्मं प्रमाणनश्च तथोपलब्धेः ॥ ९
 नोपमर्देनातः ॥ १०
 अस्त्यैव चोपपत्तरेष ऊष्मा ॥ ११
 प्रतिषेधादिति चेन्न शारीरात् ॥ १२

१६। नि. ०दि त०। वि ०तु तत्तत्का० ॥

१७। भा. नास्ति. ॥

१८। रा. श्री व नि बल. ०त्वाऽथ स० ॥

२। नि. वि. व. बल. ०एव स० ॥

४। श्री. ०क्षेण त० ॥

५। वि. .म भा. भूतेष्वतः श्रुतेः ॥

७। वि. ०ना वा सृ० ॥

८। म. तदपी० ॥

१०। म. “०मर्देनातः” भाष्ये “०मर्देनातः” इत्येव दृश्यते ॥

११। रा. श्री व नि बल. ०त्तरूष्मा ॥

१२। रा. श्री नि. भा. परेष ॥

स्पष्टो ह्येकेषाम् ॥ १३

स्मर्यते च ॥ १४

तानि परे तथा ह्याह ॥ १५

अविभागो वचनात् ॥ १६

तदोकोऽप्रज्वलनं तत्प्रकाशितद्वारो विद्यासामर्थ्यात्तच्छेषगत्यनुस्मृति-
योगाच्च हार्दानुगृहीतः शताधिक्या ॥ १७

रश्म्यनुसारी ॥ १८

निशि नेति चेन्न सम्बन्धस्य यावद्देहभावित्वाद्दर्शयति च ॥ १९

अतश्चायनेऽपि दक्षिणे ॥ २०

योगिनः प्रति च स्मर्यते स्मार्ते च ते ॥ २१

तृतीयः पादः

अचिंगादिना तत्प्रथितेः ॥ १

वायुमब्दादविशेषविशेषाभ्याम् ॥ २

तदितोऽधिष्वरुणः सम्बन्धान् ॥ ३

आतिवाहिकास्तलिङ्गात् ॥ ४

उभयव्यामोहात्तत्सिद्धेः ॥ ५

वंद्युतेनैव तनस्तच्छ्रुतेः ॥ ६

कार्यं वादरिगस्य गत्युपपत्तेः ॥ ७

विशेषितत्वाच्च ॥ ८

१३। रा. श्री नि भा. पूर्वेषां ॥

१४। म. स्मार्थ्यं ० ॥

१६। म. “निशि नेति चेन्न सम्बन्धात्” इति “यावद्देहभावित्वाद्दर्शयति च”
इति च सूत्रद्वयम् ॥

२१। १ व. नि. बल. श्री. ० प्रति स्म ० । २ रा. ० स्मर्यते ॥

२। म. वायुशब्दा ० ॥

३। रा. श्री. तदितो ० । व. “अधि वरुणाश्वाधीन्द्रप्रजापती” इत्यपरं सूत्रम् ॥

४। म. ० हिक्स्त ० । वि. ० हिक्स्त ०, भाष्ये “० हिक्स्त ०” इत्येव लक्ष्यते ॥

५। रा. नि. श्री. भा. नास्ति ॥

सामीप्यात् तदव्यपदेशः ॥ ६
 कार्यात्यये तदध्यक्षेण सहातः परमभिधानात् ॥ १०
 स्मृतेश्च ॥ ११
 परं जैमिनिमुख्यत्वान् ॥ १२
 दर्शनाच्च ॥ १३
 न च कार्ये प्रतिपत्त्यभिसन्धिः ॥ १४
 अप्रतीकालम्बनाद्भयतीति^२ बादरायण उभयथा^३ दोषात्तत्प्रतुश्च ॥ १५
 विशेषश्च दर्शयति ॥ १६

चतुर्थः पादः

सम्पन्नाविर्भावः रवेन शब्दान् ॥ १६
 मुक्तः प्रतिज्ञानात् ॥ २
 आत्मा प्रकरणान् ॥ ३
 अविभागेन दृष्टवान् ॥ ४
 ब्राह्मेण जैमिनिरुपन्यासादिभ्यः ॥ ५
 चिन्तितन्मात्रेण तदात्मकत्वादित्यौदुल्लोमिः ॥ ६
 एवमप्युपन्यासात्पूर्वभावादविरोधं बादरायणः ॥ ७
 संकरूपादे^८ तु तच्छ्रुतेः ॥ ८
 अत एव चानन्याधिपतिः ॥ ९

६। नि. तदुप० भाष्ये तद्व्यप० ॥

१४। रा. श्री. प्रत्यभि० ॥

१५। वि. अप्रतिका० । १ म. अति स बा० । २ रा. यथा च दो० । ३ बल. श्री. म.
 यथा च दो० ॥

१। वि. म. सम्पन्ना० । भाष्ये 'सम्पन्ना०' इत्येव प्रतिभाति ॥

२। वि. मुक्तः परिज्ञा०, भाष्ये "मुक्तः प्रतिज्ञा०" इत्येव ॥

४। म. अनेनैव दृ० ॥

६। व. अदात्मत्वा० ॥

८। व. एव च त० । नि. रा. अदेव त० ॥

९। नि. वि. एवान० ॥

अभावं वादरिराह ह्येवम् ॥ १०

भावं जैमिनिर्विकल्पामननात् ॥ ११

द्वादशाहवदुभयविधं बादरायणोऽतः ॥ १२

तन्वभावे सन्ध्यवदुपपत्तेः ॥ १३

भावे जामदग्नौ ॥ १४

प्रदीपवदावेशस्तथाहि दर्शयति ॥ १५

स्वाप्ययसम्पत्त्योरन्यतरापेक्षमाविष्कृतं हि ॥ १६

जगद्व्यापारवर्जं प्रकरणादसंनिहितत्वाच्च ॥ १७

प्रत्यक्षोपदेशादिनि चेन्नाधिकारिकमण्डलस्थोक्तं ॥ १८

विकारावर्त्ति च तथाहि स्थितिमाह ॥ १९

दर्शयतश्चैवं प्रत्यक्षानुमाने ॥ २०

भोगमात्रसाम्यलिङ्गाच्च ॥ २१

अनावृत्तिः शब्दादनावृत्तिः शब्दान् ॥ २२

१०। बल. अभावे वा० । भाष्ये 'अभावं०' इत्येव दृश्यते ॥

११। १ बल. 'आह ह्यैवं जै०' । ११। २ वि० निर्विक० ॥

१३। व. तत्त्वभा० । म. तत्त्वाभा० ॥

१६। १ स्वाप्य स० । २ म. बल. अपेक्ष्यमा० ॥

१७ म. "जगद्व्यापारवर्जम्" इत्येकं सूत्रम्, "प्रकरणादसंनिहितत्वाच्च"
इत्यपरं सूत्रम् । बल. तत्त्वात् ॥

१८। १ नि. शान्नेति० । २ बल. लस्योक्तः, भाष्ये "लस्योक्तः" इत्येव
म. लस्योक्तः ॥

१९। वि. शववृत्तिः ॥

सूत्रसूची

तारकांकितानि सूत्राणि दीप्पण्यां द्रष्टव्यानि

अंशोनानाव्यपदेशा २. ३. ४३	अनिदेशा ३. ३. ४६
अक्षरगणत्वाच्च न २. ४. १२	अनोऽनन्तेन तथाहि ३. २. २६
*अकस्माद्विभा—२. १. ३५	अनोऽन्यापि ह्येकेषामुभयोः ८. १. १७
अक्षरधियांत्ववरोधः ३. ३. ३३	अत्ता चराचर ग्रहणात् १. २. ६
अक्षरमम्बरान्तधृतेः १. ३. १०	अथानोब्रह्मजिज्ञासा १. १. १
अग्नि होत्रादि तु ४. १. १६	अदृश्यत्वादिगुणको १. २. २१
अग्न्यादिगतिश्रुतेरिति ३. १. ४	अदृष्टानियमात् २. ३. ५१
अङ्गावबद्धास्तु न ३. ३. ५६	अधिकं तु भेद निर्देशात् २. १. २२
अङ्गित्वानुपपत्तेश्च २. २. ८	अधिकोपदेशात् ३. ४. ८
अङ्गेषु यथाश्रयभावः ३. ३. ६१	अधिष्ठानानुपपत्तेश्च २. २. ३६
अचलत्वं चापेक्ष्य ४. १. ६	अध्ययनमात्रवतः ३. ४. १२
अणवश्च २. ४. ७	अनभिभवं च दर्शयति ३. ४. ३५
अणुश्च २. ४. १३	अनवस्थितेरसंभवाच्च १. २. १७
अत एव च नित्यत्वम् १. ३. २६	अनारब्धकार्ये एव ४. १. १५
*अत एव च सप्रज्ञा १. २. १५	अनाविष्कुर्वन्नन्वयात् ३. ४. ५०
अत एव च सर्वाण्यनु ४. २. २	अनावृत्तिः शब्दादना० ४. ४. २२
अत एव चाग्नीन्धना० ३. ४. २५	अनियमः सर्वासाम् ३. ३. ३१
अत एव चानन्याधि० ५. ४. ६	अनिष्टादिकारिणामपि ३. १. १२
अत एव चापेमा ३. २. १८	अनुकृतेस्तस्य च १. ३. २७
अत एव न देवताभूतं १. २. २७	अनुज्ञा परिहारौ देह० २. ३. ४८
अत एव प्राणः १. १. २३	अनुपपत्तेस्तु नशरीरः १. २. ३
अतः प्रबोधोऽस्मात् ३. २. ८	अनुबन्धादिभ्यः प्रज्ञा० ३. ३. ५०
अतश्चायनेऽपि दक्षिणे ४. २. २०	अनुष्ठेयं वादरायणः ३. ४. १६
अतस्त्वितरज्ज्यायो ३. ४. ३६	अनुस्मृतेर्वादिः १. २. ३०

अनुस्मृतेश्च २. २. २६
 अनेन सर्वगतत्वमायाम् ३. २. ३७
 अन्तरउपपत्तेः १. २. १३
 अन्तराचापि तु तद्दृष्टेः ३. ४. ३६
 अन्तराभूत ग्रामवत्स्वा ३. ३. ३६
 अन्तराविज्ञानमनसी २. ३. १६
 अन्तर्याम्यधिदेवादिषु १. २. ९८
 अन्तवत्त्वमसर्वज्ञता वा २. २. ४१
 अन्तस्तद्धर्मोपदेशात् १. १. २०
 अन्त्यावस्थितेश्चोभय २. २. ३६
 अन्यत्राभावाच्च न २. २. ६
 अन्यथात्वं शब्दादिति ३. ३. ६
 अन्यथानुमितौ च २. २. ६
 अन्यथाभेदानुपपत्ति ३. ३. ३६
 अन्यभावव्यावृत्तेश्च १. ३. १२
 अन्याधिष्ठितेषु पूर्वं ३. १. २४
 अन्यार्थं तु जैमिनिः १. ४. १८
 अन्यार्थश्चपरामर्शः १. ३. २०
 अन्त्रयादिनिचेत्स्या ३. ३. १७
 अपरिग्रहाच्चात्यन्तमनपेक्षा २. २. १७
 अपि च सप्त ३. १. १६
 अपि च स्मर्यते १. ३. २३; २. ३. ४४,
 ४. ३०, ३७
 अपिचैवमेके ३. २. १३
 अपि च संग्रहने ३. २. २४
 अपीतौ तद्वत्प्रसङ्गाद् २. १. ८
 अप्रतीकालम्बनान्नय ४. ३. १६
 अवाधाच्च ३. ४. २६
 अभावं बादगिराह् ह्येवम् ४. ४. १०

अभिध्योपदेशाच्च १. ४. २४
 अभिमानिव्यपदेशस्तु २. १. ६
 अभिव्यक्तेरित्याशमस्यः १. २. २६
 अभिसंध्यादिष्वपिचैवम् २. ३. ६२
 अभ्युपगमेऽप्यर्थाभावात् २. २. ६
 अम्बुवद्ग्रहणात् ३. २. १६
 अरूपवदेवहि ३. २. १४
 अर्चिगादिना तत्प्रथितेः ४. ३. १
 अर्भकौकस्त्वात्तद्वापदे १. २. ७
 अरूपश्रुतेरितिचेत्तदुक्तम् १. ३. २१
 अवस्थितिवंशेष्यादिति २. ३. २४
 अवस्थितेति काशकृत्स्नः १. ४. २२
 अविभागेनदृष्टत्वात् ४. ४. ४
 अविभागोवचनान् ४. २. १६
 अविरोधश्चन्दनवत् २. ३. २३
 अशुद्धमिति चेन्नशब्दात् ३. १. २६
 अश्मादिवच्च तदनुपपत्तिः २. १. २३
 अश्रुतत्वादितिचेन्ने ३. १. ६
 असति प्रतिज्ञोपरोधो २. २. २१
 असदिति चेन्न २. १. ७
 असद्व्यपदेशान्नेति २. १. १७
 असन्ननेश्चाव्यतिकरः २. ३. ४६
 असंभवस्तुसतोऽनुपपत्तेः २. ३. ६
 असार्वत्रिकी ३. ४. १०
 अस्ति तु २. ३. २
 * अस्थूलमनपवहस्व ॥ ३. २. १४
 अस्मिन्नस्य च १. १. १६
 अस्यैव चोपपत्तेरेषः ४. २. ११

आ

इ

आकाशस्तल्लिङ्गान् १० १० २
 आकाशे चाविशेषान् २० २० २४
 आकाशोऽर्थान्नर १० ३० ४१
 आचारदर्शनात् ३० ४० ३
 आनिवाहिकास्तल्लिङ्गान् ४ ३ ४
 आत्मकृतः परिणामात् १० ४० २६
 आत्मगृहीतिरित्यत्रदुत्तगात् ३ ३० १६
 आत्मनि चैवं विचित्रा २ १० २८
 आत्मशब्दाच्च ३० ३० १४
 आत्मा प्रकरणान् ४० ४० ३
 आत्मेति तूपगच्छन्ति ४० १ ३
 आदगादलोपः ३० ३० ४०
 आदित्यादिमनय ४० १ ६
 आध्यानाय प्रयोजना ३ ३ १४
 आनन्दमयोऽभ्यासात् १ १ १२
 आनन्दद्वयः प्रधानस्य २० ३ ११
 आनर्थक्यमिति चेन्न ३० १ १०
 आनुमानिकमप्येकेषा १० ४ १०
 आपः २० ३० ११
 आप्रायणात्तत्रापि हि ४० १ १२
 आभास एव च २० ३० ४
 आमनन्ति चैनमस्मिन् १० २० ३२
 आस्त्वित्यमित्यदुलौमि ३० ४ ४६
 आवृत्तिरसकृदुपदेशान् ४० १० १
 आसीनः सम्भवान् ४० १० ७
 आह च तन्मात्रम् ३० २० १६

इनरपरामर्शात्स १० ३० १८
 इनरव्यपदेशाद्धिता २० १० २१
 इनस्याप्येवमसं ४० १० १४
 इनरेणप्रयत्नत्वादिनि २० २० १६
 इनरे त्वर्थमामान्यान् ३० ३० १३
 इनरेषां चानुपलब्धेः २० १० २
 इत्यदामननात् ३० ३० ३४

ई

ईश्वनिकर्मव्यपदेशात्सः १० ३० १३
 ईश्वनेर्नाशब्दम् १० १ ४

उ

उत्क्रमिष्यन् एवं १० ४० २१
 उत्क्रान्तिगत्यागनीनाम् २० ३० १६
 उत्तराच्चेदविर्भूतस्वरूपस्तु १० ३० १६
 उत्तरोत्पादं च पूर्वनिर्गोधान् २० २० २०
 उत्पत्त्यसम्भवान् २० २० १०
 उदासीनानामपि चैवं २० २० २७
 उपदेशभेदान्नेति १० १ २७
 उपपत्तेश्च ३० २० ३४
 उपपद्यते चाप्युपलभ्यते च २० १० ३६
 उपपन्नस्तल्लक्षणा ३० ३० ३०
 उपपूर्वमपि त्वेके ३० ४० ४२
 उपमदं च ३० ४० १६
 उपलब्धिवदनियमः २० ३० ३७
 उपसंहारदर्शान्नेति २० १० २४
 उपसंहारोऽधीभेदा ३० ३० ४
 उपस्थितेऽनस्तद्वचनान् ३० ३० ४१

उपादानात् २० ३० ३५
 उभयथा च दोषात् २० २० १६
 उभयथा च दोषात् २० २० २३
 उभयथापि न कर्मा २० २० १०
 उभयव्यपदेशात्त्वहि ३० २० २५
 उभयव्यामोहात्तत्सिद्धेः ४० ३० ५

ऊ

ऊर्ध्वरेतःसु च शब्दे हि ३० ४० १७

ए

एक आत्मनः शरीरे ३० ३० ५३
 एनेन मातृशिव २० ३० ८
 एनेन योगः प्रयुक्तः २० १० ८
 एनेन शिष्टापरिग्रहा २० १० १०
 एनेन सर्वे व्याख्याता १० ४० २५
 एवं चात्माकात्स्न्यम् २० २० ३४
 एवं मुक्तिफलानियम ३० ४० ५०
 एवमप्युपन्यासात्पूर्व ४० ४० ५

ते

गंहिकमप्यप्रस्तुतप्रति ३० ४० ५१

क

कम्पनात् १० ३० ३६
 कर्णवच्चेन्न भोगादिभ्यः २० २० ४०
 कर्ता शास्त्रार्थवन्वान २० ३० ३३
 कर्मकर्तृव्यपदेशाच्च १० २० ४
 करूपनोपदेशाच्च १० ४० १०
 कामकारेण चैक ३० ४० १५
 कामाच्च नानुमानापेक्षा १० १० १८

कामादीतरत्र ३० ३० ३६
 काम्यास्तु यथाकामं ३० ३० ६०
 कारणत्वेन चाकाशादिषु १० ४० १४
 कार्यं बादरिगस्यगात्यु ४० ३० ७
 कार्याख्यानादपूर्वम् ३० ३० १८
 कार्यात्यये तदध्यक्षेण ४० ३० १०
 कृतप्रयत्नापेक्षस्तु २० ३० ४२
 कृतात्ययेऽनुशयवान् २० १० ८
 कृत्स्नभावात्तु गृहिणो ३० ४० ४८
 कृत्स्नप्रसक्तिर्निगवयव २० १० ८६
 क्षणिकत्वाच्च २० २० ३१
 क्षत्रियत्वगतेऽर्चं व्रथ १० ३० ३५

ग

गतिशब्दाभ्यां तथा १० ३० १५
 गतिसामान्यात् १० १० १०
 गतेर्गवस्त्वमुभयथा ३० ३० १८
 गुणसाधारण्यश्रुतेश्च ३० ३० ६४
 गुणाद्वालोक्त्वन २० ३० २५
 गुहां प्रविष्टावात्मानौ १० २० ११
 गौणश्चेन्नात्मशब्दान् १० १० ६
 गौण्यमभवान् २० ३० ३

,

च

चक्षुर्गदिवत्तु तत्सह २० ४० १०
 चमसवद्विशेषात् १० ४० ८
 चरणादिनि चन्द्रोपल ३० १० ६
 चराचरव्यपाश्रयस्तु २० ३० १६
 चिनि तन्मात्रेण तदा ४० ४० ६

छ	तथा प्राणाः २. ४. १
छन्दन उभयाविरोधान् ३. ३. २८	तदधिगम उत्तरपूर्वाध ६. १. १३
छन्दोऽभिधानान्नेति ९. १. २४	तदधीनत्वादर्थवत् १. ४. ३
ज	तदनन्यत्वमारम्भण २. १. १४
जगद्वाचित्वात् १. ४. १६	तदन्तरप्रतिपत्तौ रंहति ३. १. १
जगद्व्यापारवर्ज ४. ६. १७	तदभावनिर्धारणे च १. ३. ३७
जन्माद्यस्य यतः १. १. २	तदभावो नाडीषु ३. २. ७
जीवमुख्यप्राणलिङ्गान्नेति १. १. ३१	तदभिध्यानादेव तु २. ३. १३
जीवमुख्यप्राणलिङ्गान्नेति चेत् १. ४. १७	तदव्यक्तमाह हि ३. २. २३
ज्ञेयत्वावचनाच्च १. ६. ४	तदापीतेः संसारव्यपदेशात् ६. २. ८
ज्ञोऽनएव २. ३. १८	तदुपर्यपि वादगयणः १. ३. २६
ज्योतिराद्यधिष्ठानं तु २. ४. १४	तदोक्तोऽप्रज्वलनं ६. २. २७
ज्योतिरूपक्रमा १. ४. ६	तदगुणसारत्वात् २. ३. २६
ज्योतिर्दर्शनान् १. ३. ४०	तद्वेतुव्यपदेशाच्च १. १. १४
ज्योतिश्चरणाभिधानान् १. १. २४	तद्वेतस्य तु नातद्भावो ३. ६. ४०
ज्योतिषि भावाश्च १. ३. ३०	तद्वतो विधानात् १. ६. ६
ज्योतिषिकेषामसत्यज्ञे १. ४. १३	तन्निर्धारणानियमः ३. ३. ४२
न	तन्निष्ठस्य मोक्षोपदेशात् १. १. ७
न इन्द्रियाणि तद्व्यपदे २. ४. १७	तन्मनः प्राण उत्तरात् ४. २. ३
तच्छ्रुतः ३. ४. ४	तन्वभावे संध्यवदुपपत्तेः ४. ४. १३
नडितोऽधिवरुणः ४. ३. ३	तर्काप्रतिष्ठानादप्य २. १. ११
तत्तु समन्वयान् १. १. ४	तस्य च नित्यत्वात् २. ४. १६
तत्पूर्वकत्वाद्वाचः २. ४. ४	तानि परे तथाह्याह ४. २. १५
तत्प्राक्श्रुतेश्च २. ४. ३	तुल्यं तु दर्शनम् ३. ४. ६
तत्रापि च तद्व्यापारा २. १. १६	तृतीयशब्दावरोधः ३. १. २१
तथा च दर्शयति २. ३. २७	तेजोऽनस्तथाह्याह २. ३. १०
तथा चैकवाक्यतोपबन्धात् ३. ४. २४	त्रयाणामेवचैवमुप १. ४. ६
तथान्यप्रतिषेधान् ३. २. २६	त्र्यात्मकत्वात् भूयस्त्वात् ३. १. २

दर्शनाच्च	३. १. २०	न तु दृष्टान्तभावात् २. १. ६
”	३. २. २१	न तृतीये तथोपलब्धेः ३. १. १८
”	३. ३. ४८	न प्रतीके न हि सः ४. १. ४
”	३. ३. ६६	न प्रयोजनवत्त्वात् २. १. ३२
”	४. ३. १३	न भावोऽनुपलब्धेः २. २. ३०
दर्शयतश्चैवं प्रत्यक्षानुमाने	४. ४. २०	न भेदादिति चेन्न ३. २. १२
दर्शयति च	३. ३. ४	न वक्तुः आत्मोपदेशादिति १. १. २६
” ”	३. ३. २०	न वा तत्सहभावाश्रुतेः ३. ३. ३४
दर्शयति चाथो अपि	३. २. १७	न वाप्रकरणभेदा ३. ३. ७
दृष्ट उत्तरेभ्यः	१. ३. १४	न वायुक्रिये पृथगुपदेशान् २. ४. ६
दृश्यते तु	२. १. ६	न वाविशेषान् ३. ३. २१
देवादिवदपि लोके	२. १. १४	न विद्यदश्रुतेः २. ३. १
देहयोगाद्वा सोऽपि	३. २. ६	न विलक्षणत्वादस्य २. १. ४
शुभ्वाशायननं रवशब्दान्	१. ३. १	न संख्योपसंग्रहादपि १. ४. ११
द्वादशाहवदुभयविधं	४. ४. १२	न सामान्यादप्युपलब्धेः ३. ३. ४१
ध		न स्थानतोऽपि परस्यो ३. २. ११
धर्म जमिनिग्न एव	३. २. ४०	नाणुगतच्छ्रुतेर्गति २. ३. २१
धर्मोपपत्तेश्च	१. ३. ६	नानिचिरेण विशेषान् ३. १. २३
धृतेश्च महिम्नोऽस्या	१. ३. १६	नात्माश्रुतेर्नित्यत्वाच्च २. ३. १७
ध्यानान्	४. १. ८	नानाशब्दादिभेदान् ३. ३. ४८
न		नानुमानमनच्छब्दान् १. ३. ३
न कर्माविभागादिति	२. १. ३६	नाभाव उपलब्धेः २. २. २७
न च कर्तुः कर्णाम्	२. २. ४३	नाविशेषान् ३. ४. १३
न च कार्ये प्रतिपत्यभिसंधिः	४. ३. १४	नास्तनोऽदृष्टत्वात् २. २. २६
न च पर्यायादप्यविरोधो	२. २. ३५	नित्यमेव च भावान् २. २. १६
न च स्मार्तमतद्वर्मा	१. २. १६	नित्योपलब्ध्यनुपलब्धि २. ३. ३८
न चाधिकारिकमपि	३. ४. ४१	नियमान् ३. ४. ७
		निर्मानां चंके पुत्रादयश्च ३. २. २

निशि नेति चेन्न ४० २० १६

नेनरोऽनुपपत्तेः १० १० १६

नैकस्मिन्दर्शयतो हि ४० २० ६

नैकस्मिन्नसंभवात् २० २० ३३

नोपमर्देनानः ४० २० १०

प

पञ्चवृत्तिर्मनोवद्व्यपदिश्यते २० ४० १०

पटवञ्च २० १० १६

पत्यादिशब्देभ्यः १० ३ ४३

पत्युग्मामञ्जस्यात् २० २० ३७

पयोऽस्युवच्चेत्तत्रापि २० २ ३

परं जमिनिमुग्यत्वान् ४० ३ १०

परमतः सेतून्मानसम्ब ३० २० ३१

परात् तच्छ्रुतेः २० ३० ४१

पराभिध्यानात् ३० २ ६

परामर्शं जमिनि ३० ४० १०

परेण च शब्दस्य ३ ३० ६०

पारिप्लवार्था इति चेन्न ३ ४० २३

पुस्तवादिबन्धस्य २ ३ ३१

पुरुषविश्रयामिव ३ ३ २४

पुरुषार्थोऽतःशब्दा ३० ४० १

पुरुषाश्मवदिति चेत्तथापि २ २ ७

पूर्वं तु वादरायणो ३० २० ४१

पूर्वविकल्पः प्रकरणा ३० ३० ४४

पूर्ववद्वा ३० २० २६

प्रथगुपदेशात् २० ३ २०

प्रथिव्यधिकाररूप २० ३ १२

प्रकरणाच्च १० २० १०

प्रकरणान् १० ३० ६

प्रकाशवञ्चावैयर्थ्यात् ३० २० १४

प्रकाशादिवञ्चावैयर्थ्यात् ३० २० २४

प्रकाशादिवञ्चं परः २० ३ ४६

प्रकाशाश्रयवद्वा तेजस्त्वात् २० २० २०

प्रकृतिश्च प्रतिज्ञा १० ४० २३

प्रकृतैतावत्त्वं हि ३० २० २०

* प्रतिज्ञानुगोधाच्च २० ४० २

* प्रतिज्ञाविरोधान् १० १० ८

प्रतिज्ञासिद्धेरलिङ्गमा १० ४० २०

प्रतिज्ञाहानिगव्यतिरेका २० ३० ६

प्रतिषेधाच्च ३० २० ३०

प्रतिषेधादिनि चेन्न ४० २० १०

प्रतिसंख्याप्रतिसंख्या २० २० २२

प्रत्यक्षोपदेशादिति ४० ४० १०

प्रथमेऽश्रवणादिति ३० १० ४

प्रदानवदेव नदुत्तम ३० ३० ४३

प्रदीपवदावेशन्तथाहि ४० ४० १४

प्रदेशादिनि चेन्नान्त २० ३० ४३

प्रवृत्तेश्च २० २० २

प्रसिद्धेश्च १० ३० १७

प्राणगतेश्च ३० १० ३

प्राणभृच्च १० ३ ४

प्राणवना शब्दान् १० ४० १४

प्राणस्तथानुगमान् १० १० २०

प्राणादयो वाक्यशेषात् १० ४० १०

प्रियशिरस्त्वाद्यप्राप्ति ३० ३० १२

फ
फलमत उपपत्तिः ३. २. ३८

ब
बहिस्तृभयथापि ३. ४. ४३
बुद्धार्थः पादवत् ३. २. ३३
ब्रह्मदृष्टिरुत्कर्षात् १. १. ४
ब्राह्मेण जैमिनिरूप १. ४. ४

भ
भाक्तं वानात्मवित्त्वा ३. १. ७
भावं जैमिनिर्विकल्पा १. ४. ११
भावं तु बादरायणो १. ३. ३०
भावशब्दाच्च ३. ४. २२

भावे चोपलब्धेः २. १. १४
भावे जाग्रद्वत् ४. ४. १४
भूतादिपादव्यपदेशो १. १. २६
भूतेषु तच्छ्रुतेः ४. २. ४
भूमा सम्प्रसादाद् १. ३. ८
भूम्नः क्रतुवज्ज्यायस्त्वं ३. ३. ४७

भेदव्यपदेशाच्च १. १. २१
भेदव्यपदेशाच्चान्यः १. १. २१
भेदव्यपदेशात् १. ३. ४
भेदश्रुतेः २. ४. १८
भेदाभेति चेन्नैकस्यामपि ३. ३. ७

भोक्तृपक्षविभाग २. १. १३
भोगमात्रसाम्यलिङ्गाच्च ४. ४. २१
भोगेन त्वितरं ४. १. १६

म
मध्वादिष्वसम्भवादन १. ३. ३१

मन्त्रवर्णाच्च २. ३. ४४
मन्त्रादिवद्वाविरोधः ३. ३. ४६
महर्षीर्घवद्वा ह्रस्वपरि २. २. ११
महद्वच्च १. ४. ७
मांसादिभौमं यथा २. ४. २१
मान्त्रवर्णिकमेव च गीयते १. १. १४
मायामात्रं तु कात्स्न्येना ३. २. ३
मुक्तः प्रतिज्ञानात् १. ४. २
मुक्तापमृत्यव्यपदेशात् १. ३. ७
मुरधेऽर्थसंपत्तिः ३. २. १०
मौनवदितरेषामध्युपदेशात् ३. ४. ४६

य
यत्र काप्रता तत्राविशेषात् ४. १. ११
तथा च तक्षोभयथा २. ३. ४०
यथा च प्राणादि २. १. २०
यदेव विद्येति हि ४. १. १८
यावदधिकारमवस्थिति ३. ३. ३२
यावदात्मभावित्वाच्च २. ३. ३०
यावद्विकारं तु विभागो २. ३. ७
युक्तः शब्दान्तगश्च २. १. १८
योगिनः प्रति च स्मर्यते ४. २. २१
योनिश्च हि गीयते १. ४. २७
योनेः शरीरम् ३. १. २७

र
रचनानुपपत्तेश्च नानु २. २. १
रश्म्यनुसारी ४. २. १८
रूपादिमत्वाच्च २. २. १६
रूपोपन्यासाच्च १. २. २३

रेतः सिग्योगो ३० १० २६

ल

लिङ्गभूयस्त्वात्तद्धि ३० ३० ४४

लिङ्गाच्च ४० १० २

लोकवत्तु लोलाकैवल्यम् २० १० ३३

व

वदनीति चेन्न १० ४० ५

वाक्यान्वयान् १० ४० १६

वाङ्मनसि दर्शनाच्छब्दाच्च ४० २० १

वायुमब्दादविशेषविशेषा ४० ३० २

विकरणत्वान्नेति चेन्नदुक्तम् २० १० ३१

विकल्पोऽविशिष्टफलत्वान् ३० ३० ५६

विकारावर्ति च तथा हि ४० ४० १६

विकारशब्दान्नेति चेन्न १० १० १३

विज्ञानादिभावे वा २० २० ४४

विद्याकर्मणोरिति तु ३० १० १७

विद्यैव तु निर्धारणान् ३० ३० ४७

विधिर्वा धारणवत् ३० ४० २०

विपर्ययेण तु क्रमोऽन २० ३० १४

विप्रतिषेधाच्च २० २० ४४

विप्रतिषेधाच्चासमञ्जसम् २० २० १०

विभागः शतवत् ३० ४० ११

विरोधः कर्मणीति चेन्न १० ३० २७

विवक्षितगुणोपपत्तेश्च १० २० २

विशेषं च दर्शयति ४० ३० १६

विशेषणभेदव्यपदेशाभ्या १० २० २२

विशेषणाच्च १० २० १२

विशेषानुग्रहश्च ३० ४० ३०

विशेषितत्वाच्च ४० ३० ८

विहागेपदेशान् २० ३० ३४

विहितत्वाच्चाश्रमकर्मापि ३० ४० ३०

वृद्धिहासभात्तवमन्त ३० २० २०

वेद्यार्थभेदान् ३० ३० २५

वेद्युत्तैरेव तनस्तच्छ्रुतेः ४० ३० ६

बंधभ्याच्च न स्वप्नादिवत् २० २० २६

वैलक्षण्याच्च २० ४० १६

विशेष्यात्तु तद्वादस्मद्वादः २० ४० २२

वंशवानरः साधारणशब्द १० २० २४

वैषम्यनैर्घृण्ये न २० १० ३४

व्यतिरेकस्तद्वावाभा ३० ३० ५४

व्यतिरेकानवस्थितेश्च २० २० ४

व्यतिरेको गन्धवत् २० २० २६

व्यतिहारो विशिष्यति ३० ३० ३७

व्यपदेशाच्च क्रियायां २० ३० ३६

व्याप्तेश्च समञ्जसम् ३० ३० ६

श

शक्तिविपर्ययान् २० ३० ३०

शब्द इतिचेन्नान्तः १० ३० २८

शब्दविशेषान् १० २० ५

शब्दश्चान्तोऽकामकारे ३० ४० ३१

शब्दाच्च २० ३० ४

शब्दादिभ्योऽन्तप्रति १० २० २६

शब्दादेव प्रमित १० ३० २४

शमदमाद्युपेतः ३० ४० २७

शारीरश्चोभयेऽपिहि १० २० २०

शास्त्ररूपानूपदेशः १० १० ३०

शास्त्रयोनित्वात् १. १. ३
 शिष्टेऽथ ३. ३. ६२
 शुगस्य तदनादरश्च १. ३. ३४
 शेषत्वात्पुरुषार्थवादः ३. ४. २
 श्रवणाध्ययनार्थप्रति १. ३. ३८
 श्रुतत्वाच्च १. १. ११

” ३. २. २६

श्रुतेऽथ ३. ४. ४६
 श्रुतेस्तु शब्दमूलत्वात् २. १. २७
 श्रुतोपनिषत्कृत्यभि १. २. २६
 श्रुत्यादिवलीयस्त्वाच्च न ३. ३. ४६
 श्रेष्ठश्च २. ४. ८

स

संज्ञातश्चेत्तदुक्तमस्ति तु ३. ३. ८
 संज्ञामूर्तिरितिस्तु २. ४. २०
 संयमने त्वनुभूयेतरेषामा ३. १. १३
 संस्कारपरामर्शात्तदु १. २. २६
 स एव तु कर्मानुस्मृ ३. २. ६
 संकल्पादेव तु तच्छ्रुतेः ४. ४. ८
 सत्त्वाच्चावरस्य २. १. १६
 संध्येऽमृष्टिग्राह हि ३. २. १
 सप्त गतेर्विशेषितत्वाच्च २. ४. ५
 समन्वारम्भणात् ३. ४. ५
 समवायाभ्युपगमाच्च २. २. १३
 समाकर्षात् १. ४. १५
 समाध्यभावाच्च २. ३. ३६
 समान एवं चाभेदात् ३. ३. १६
 समाननामरूपत्वाच्च १. ३. ३०

समाना चास्मृत्युप ४. २. ४
 समाहारात् ३. ३. ३३
 समुदाय उभयहेतुके २. २. १८
 संपत्तेरिति जैमिनिस्तथा १. २. ३१
 संपद्याविर्भावः स्वेन ४. ४. १
 सम्बन्धादेवमन्यत्रापि ३. ३. २०
 सम्बन्धानुपपत्तेश्च २. २. ३८
 संभृतिव्युत्पत्त्यपि चानः ३. २. २०
 संभोगप्राप्तिरितिचेन्न १. २. ८
 सर्वत्र प्रसिद्धोपदेशात् १. २. १
 सर्वथानुपपत्तेश्च २. २. २०
 सर्वथापि न एवो ३. ४. ३४
 सर्वधर्मोपपत्तेश्च २. १. ३७
 सर्ववेदान्तप्रत्ययं ३. ३. १
 सर्वान्नानुमतिश्च प्राणा ३. ४. २८
 सर्वापेक्षा च यज्ञादि ३. ४. २६
 सर्वाभिदादन्यत्रेमे ३. ३. १०
 सर्वोपेक्षा च तद्दर्शनात् ३. ४. ३३
 सहकारित्वेन च ३. ४. ३३
 सहकार्यन्तरविधिः ३. ४. ४७
 साक्षाच्चोभयाम्नानात् १. ४. २५
 साक्षादध्यविरोधं जैमिनिः १. २. २८
 सा च प्रशासनात् १. ३. ११
 साभाव्यापत्तिरुपपत्तेः ३. १. २२
 सामान्यात् ३. २. ३०
 सामोप्यात्तु तद्व्यपदेशः ४. ३. ६
 साम्पगये तर्नव्याभा ३. ३. २७
 सुकृतदुष्कृते एवेति ३. १. २१

सुखविशिष्टाभिधानादेव च १० २० १४	स्मर्यमाणमनुमानं १० २० २६
सुषुप्त्युत्क्रान्त्योर्भेदेन १० ३० ४०	स्मृतेश्च १० २० ६ ; ४० ३० ११
सूक्ष्मं तु तदर्हत्वात् १० ४० २	स्मृत्यनवकाशदोषप्रसङ्ग २० १० १
सूक्ष्मं प्रमाणतश्च ४० २० ६	स्याच्चैकस्य ब्रह्मशब्दवत् २० ३० ४
सूचकश्च हि श्रुतेः ३० २० ४	स्वपक्षदोषाच्च २० १० १० ; २० १० २६
सैव हि सत्यादयः ३० ३० ३८	स्वशब्दोन्मानाभ्यां च २० ३० २२
सोऽप्यक्षे तु तदुपगमादिभ्यः ६० २० ८	स्वात्मना चोत्तरयोः २० ३० २०
स्तुतयेऽनुमतिर्वा ३० ६० १४	स्वाध्यायस्य तथात्वेन ३० ३० ३
स्तुतिमात्रमुपादाना ३० ६० २१	स्वाप्ययसंपन्न्योरन्यतरापे ४० ६० १६
स्थानविशेषात्प्रकाशादिवत् ३० २० ३४	स्वाप्ययात् १० १० ६
स्थानादिव्यपदेशाच्च १० २० १४	स्वामिनः फलश्रुते ३० ४० ४४
स्थित्यदनाभ्यां च १० ३० ७	
स्पष्टोक्तो केषाम् ६० २० १३	ह
स्मरन्ति च २० ३० ४७ ;	हस्तादयस्तु स्थितेऽज्ञो २० ४० ६
३० १० १४ ; ४० १० १० ;	हानौ तूपायनशब्देन ३० ३० २६
स्मर्यते च ६० २० १४	दृष्टपेक्षया तु मनु १० ३० २६
स्मर्यतेऽपि च लोके ३० १० १६	हेयत्वावचनाच्च १० १० ७

शब्दसूची

अकरणात् २. १. २१	१०, २०; ३. १०; ४. ६, १०
अकरणत्वात् २. ४. ११	अतच्छब्दात् १. ३. ३
अकामकारे ३. ४. ३१	अतच्छ्रुतेः २. ३. २१
अकात्स्न्यम् २. २. ३४	अत्ता १. २. ६
अक्षर ३. ३. ३३	अतद्धर्म १. २. १६
अक्षरम् १. ३. १०	अतद्भवः ३. ४. ४०
अग्नि ३. १. ४; ४. २६; ४. १. १६	अतद्रूप ३. ४. ४०
अग्न ४. २. १७	अतद्वचनात् ३. ४. १०
अग्रहणान् ३. २. १६	अतिचिरेण ३. १. २३
अघयोः ४. १. १३	अतिदेशान् ३. ३. ४६
अङ्ग ३. ३. ४४	अतिरेकान् ४. ४. १०
अङ्गतया ३. ४. २३	अत्यन्तम् २. २. १७
अङ्गावबद्धाः ३. ३. ४४	अत्यये ३. १. ८; ४. २६;
अङ्गित्व २. २. ८	४. ३. १०
अङ्गे ४. १. ६	अथ १. १. १, ३. १. २६
अङ्गेषु ३. ३. ६१	अथो ३. २. १७
अचलत्वम् ४. १. ६	अदनाभ्याम् ४. ३. ७
अचोदना ३. ४. १८	अदृश्यत्व १. २. २१
अणवः २. ४. ७	अदृष्ट २. ३. ६१
अणुः २. ३. २१; ४. १३	अदृष्टत्वात् २. २. २६
अनः १. १. १, २३; २. २७; ३. २८,	अदोषान् ४. ३. १४
२६; २०. १२; ३. १०, १४, १८;	अधि ४. ३. ३
४. ६; ३. २. ८, १८, २६, ३१,	अधिक ३. ४. ८
३८, ४०, ३. २३, ४१; ४. १,	अधिकम् २. १. २०
२४, ३१, ३६; ४. १, १७; २. २,	अधिक्या ४. २. १७
	अधिकार २. ३. १०

अधिकारत्वात् २, ३, २४

अधिकारम् ३, ३, ३०

अधिकारात् २, ३, २१; ३, ३, ३

अधिगमे ४, १, १३

अधिदैव १, २, १८

अधिपतिः ४, १, ६

अधिष्ठान २, २, ३६

अधिष्ठानम् २, ४, १४

अधिष्ठितेषु ३, १, २४

अधीनत्वात् १, १, ३

अधीयते १, २, २०, २६;

४, ६, २, ३, ४३

अध्यक्षे ४, २, ४

अध्यक्षेण ४, १, १

अध्ययन १, ३, ३८

अध्ययनमात्रवतः ३, ४, १-

अध्यात्म १, १, २६

अध्युपदेशात् १, ३, ८

अनधिकारम् १, ३, ३१

अनन्तेन ३, २, २६

अनन्य ४, ४, ६

अनन्यत्वम् २, १, १४

अनन्याधिपति ४, १, ६

अनपेक्षत्वात् २, २, ४

अनपेक्षा २, २, १७; ३, ४, २४

अनभिभवम् ३, ४, ३४

अनभिष्यक्त ३, २, ३

अनवकाश २, १, १

अनवस्थितः १, २, १७; २, २, ४, १३

अनात्मवित्त्वात् ३, १, ७

अनादृ १, ३, ३४

अनादित्वात् २, १, ३४

अनाम्रानात् ३, ३, २४

अनारब्ध ४, १, १४

अनाविष्कुर्वन् ३, ४, ४०

अनावृत्तिः ४, ४, २२

अनियमः २, ३, ३५; ३, ३, ३१, ४२;

४, ४०

अनियमात् २, ३, ४१

* अनिमोक्ष २, १, ११

अनिष्ट ३, १, १२

अनु ४, २, २

अनुकृतेः १, ३, २०

अनुगतिभ्याम् २, १, ४

अनुगमात् १, १, २८

अनुगृहीतः ४, २, १७

अनुग्रहः ३, ४, ३८

अनुज्ञा २, ३, ४८

अनुपपत्तिः २, १, २३; ३, ३, ३६

अनुपपत्तेः १, १, १६; २, ३; २, २-

१, ८, ३२, ३८, ३६, ३, ६

अनुपरोधात् १, ४, २३

अनुपलब्धि २, ३, ३२

अनुपलब्धेः २, १, २, २, ३०

अनुपोष्य ४, २, ७

अनुषन्ध ३, ३, ४०

अनुबन्धः ३. ३. ६२

अनुभूय ३. १. १३

अनुमतिः ३. ४. १४; ४. २८

अनुमान १. १. १८

अनुमानम् १. २. २६; ३. ३; २. २. १

अनुमानात् ३. ४. ४१

अनुमानाभ्याम् १. ३. २८; ३. २.

२४; ३. ३१

अनुमाने ४. ४. २०

अनुमितौ २. २. ६

अनुमेयम् २. १. ११

अनुशयवान् ३. १. ८

अनुष्ठेयत्वात् ३. ४. २३

अनुष्ठेयम् ३. ४. १६

अनुसारी ४. २. १८

अनुस्मृति ३. २. ६

अनुस्मृति ४. २. १३

अनुस्मृतेः १. २. ३०; २. २. २६

अनेक १. ३. २७

अनेन ३. २. ३७

अनेवम् ३. १. ८

अन्त १. ३. ६

अन्तर १. १. २०

अन्तर् १. २. २६; २. ३. ६३;

३. १. १, २. २०

अन्तरविधिः ३. ४. ६७

अन्तरः १. २. १३

अन्तरा २. ३. १४; ३. ३. १६;

३. ४. ३६

अन्तर्यामी १. २. १८

अन्तवत्त्वम् २. २. ४१

अन्त्य २. २. ३६

अन्न ३. ४. २८

अन्ने १. ४. १३

अन्य १. ३. १२, २०; ४. १८; २.

१. १; ३. १. २४; १. ३६

अन्यतर २. ३. ३२; ४. ४. १६

अन्यतरापेक्षम् ४. ४. १६

अन्यत्र २. २. ४; ४. १६,

३. ३. १०, २०

अन्यथा २. १. ११; २. ६;

२. २१; ३. ३२,

४३; ३. ३. २६, २६

अन्यथात्वम् ३. ३. ६

अन्यः १. १. २१

अन्या ४. १. १७

अन्याधिष्ठित ३. २. २४

अन्ये ३. ३. २७

अन्येषु ३. ४. २

अन्वयात् १. ४. १६; ३. ३. १७; ४. ४०

अपचयौ ३. ३. १२

अपवदति ३. ४. १८

अपरिग्रहात् २. २. १७

अपरिग्रहाः २. १. १३

अपि १. १. २३; २. २०, २६, २८; ३. २३, २६, ३०; ४. १, ११, १८; २. १, ११, १२, २६, ३६; २. ३, ६, ७, १२, १७, २७, ३६; ३. ४३, ६५, ६२; ३. १. १२, १५, १६, १६. २. ६, ११, १२, १७, २४; ३. २, ८, २०, २३, ४४, ४१; ४. २७, ३०, ३२, ३४, ३६, ३७, ४०, ४१, ४२, ४३, ४६, ४१; ४. १. १२, १४, १७; २. २०; ४. ७	अप्रस्तुत ३. ४. ४१. अप्राप्तिः २. २. १८, २२; ३. ३. १२ अवकक्षाः ३. ३. ६५ अबाधात् ३. ४. २६ अब्दात् ४. ३. २ अभाव १. ३. ३६, ३७ अभावम् ४. ४. ३० अभावः २. २. १२, २८; ३. २. ७ अभावात् २. २. ५, ६; ३. ३६, ३. ३. १४, २७, ३० अभावित्वात् ३. ३. ५४ अभावे ४. ४. १३ अभावेभ्यः ३. ४. ४० अभिधानात् १. १. २४, २६; २. १५, १६; ४. ३. १० अभिध्या १. ४. २४ अभिध्यानात् २. ३. १३; ३. ३. ६ अभिव्यक्ति २. ३. ३१ अभिव्यक्तेः १. २. २६ अभिमानि २. १. ६ अभिलापात् १. २. १६; ३. २६; ३. १. २४ अभिसन्धि २. ३. ५२ अभिसंधिः ४. २. १४ अमेदात् ३. ३. ५, १०, १६ अभ्यासात् १. १. १; ३. २. २६ अभ्युपगमात् २. २. १३; ३. २४
---	--

अभ्युपगमे २ . २ . ६	अवचचनात् १ . १ . ८; ४ . ४
अमृतत्वम् ४ . २ . ७	अवधारणात् ३ . ३ . १७
अम्बर १ . ३ . १०	अवधूतेः ३ . ४ . ४२
अम्बुवत् २ . २ . ३; ३ . १ . १६	अवधेः ४ . १ . १६
अयने ४ . २ . २०	अवरस्य २ . १ . १६
अयोगात् ३ . ४ . ४१	अवरोधः ३ . १ . २१; ३ . ३३
अरूपवत् ३ . २ . १४	अवरोहौ ३ . १ . १३
अचिः ४ . ३ . १	अवर्त्ति ४ . ४ . १६
अर्थ १ . ३ . ३८; २ . २ . ६;	अवश्यानुष्ठेयत्वात् ३ . ४ . २७
३ . ३ . ४, १३, २४, १०;	अवस्था ३ . ४ . ४०
४ . १	अवस्थिति २ . ३ . २४, ३ . ३ . ३२
अर्थवादः ३ . ४ . २	अवस्थितेः १ . ४ . २२, २ . २ . ३६
अर्थभेद ३ . ३ . २४	अविच्छेदान् २ . २ . २०
अर्थम् १ . ४ . १८	अविभागः २ . १ . १३; ४ . २ . १६
अर्थवत् १ . ४ . ३	अविभागात् २ . १ . ३४
अर्थवत्त्वम् ३ . ३ . २६	अविभागेन ४ . ४ . ४
अर्थवत्त्वान् २ . ३ . ३०	अविमोक्ष २ . १ . ११
अर्थसामान्यात् ३ . ३ . १३	अविरोधम् १ . २ . २८; ४ . ४ . ७
अर्थः १ . ३ . २०; ३ . २ . ३३	अविरोधः १ . ३ . ३०; ४ . १०; २ .
अर्था ३ . १ . ६	२ . ३४; ३ . २३; ३ . १ .
अर्थान्तरत्व १ . ३ . ४१	१६; ३ . ३१, ४६
अर्थाः ३ . ४ . २३	अविरोधान् १ . १ . २३; ३ . ३ . २८
अर्थसम्पत्ति ३ . २ . १०	अविशिष्टफलत्वात् ३ . ३ . ४६
अर्पण १ . १० . २४	अविशेष ४ . ३ . २
अर्भक १ . २ . ७	अविशेषः २ . २ . ३६
अहत्त्वात् १ . ४ . २	अविशेषान् १ . ४ . ८; २ . २ . २४;
अलोपः ३ . ३ . ४०	३ . १४; ३ . ३ . १, ६;
अल्प १ . ३ . २१	४ . १३; ४ . १ . ११

अवृत्तौ १. ३. ३०	असर्वज्ञता २. २. ४१
अवैयर्थ्य २. ३. ४२	असंश्लेषः ४. १. १४
अवैयर्थ्यान् ३. २. १४	असामञ्जस्यान् २. २. ३७
अवैशेष्यम् ३. २. २४	असार्वत्रिकी ३. ४. १०
अव्यक्तम् ३. २. २३	अस्ति १. ३. ३३; २. ३. २; ३. ३. ८
अव्यतिकरः २. ३. ४६	अस्मान् ३. २. ८
अव्यतिरेकान् २. ३. ६.	अस्मिन् १. १. १६, २६; २. ३. २;
अशनवन् ३. ४. ४२	३. १६
अशब्दम् १. १. ४	अस्य १. १. २, १६, ३. १६, ३४;
अशुद्धम् ३. १. २६	२. १. ४; ३. २. ४; ४.
अंशः २. ३. ४३	२. ११; ३. ५
अश्म २. १. २३	अह्वन् ४. ४. १०
अश्मवन् २. १. ७	अहानिः २. ३. ६
अश्रवणान् ३. १. ४	अहिकुण्डलवन् ३. २. २७
अश्रुतत्वात् ३. १. ६	आकर्षात् १. ४. १६
अश्रुतेः २. ३. १, १७. ३. ३. ६५	आकाश १. ४. १४
अश्लेष ४. १. १३	आकाशः १. १. २०; ३. ४. १
अश्ववत् ३. ४. २६	आकाशे २. २. २४
असकृन् ४. १. १	आख्यानात् ३. ३. १८
असत् २. १. ७, १७	आगतोनाम् २. ३. १६
असतः २. २. २६	आचक्षते ३. २. ४
असति १. ४. १३; २. २. २१	आचार ३. ४. ३
असन्ततेः २. ३. ४६	आचारात् ३. ४. ४३
असन्निहितत्वात् ४. ४. १७	आतिवाहिकाः ४. ३. ४
असमञ्जसम् २. १. ८; २. १. ०	आत्म १. ४. २६; २. २. ३४; ३.
असम्भवः २. ३. ६	३०; ३. ३. १५, १६
असम्भवात् १. २. १७, २६; ३. १. ८,	आत्मकत्वात् ३. १. २. ४. ६. ६
३१; २. २. ३३, ४२; ३. ३; ४. २	आत्मगृहीतिः ३. ३. १६

आत्मन १. १. २६	आविबत्त्वस्य २. ३. ३१
आत्मना २. ३. २०	आदिषु १. २. १८; ३. ३१; ४. १४;
आत्मनि २. १. २८, ३. २. ७	२. ३. ४९
आत्मानः ३. ३. ३५, ४३	आद्रवणात् १. ३. ३४
आत्मशब्दात् १. १. ६	आधिकारिक ४. ४. १८
आत्मा २. ३. १७; ४. १. ३; ४. ३	आधिकारिकम् ३. ४. ४१
आत्मानौ १. २. ११	आधिकारिकाणाम् ३. ३. ३०
आत्रेयः ३. ४. ४३	आध्यानाय ३. ३. १४
आदयः १. ४. १२; २. ४. ६ ;	आनन्द ३. ३. ११
३. २. २; ३. ११, ३८	आनन्दमयः १. १. १०
आदरात् ३. ३. ४०	आनर्थक्यम् ३. १. १०
आदि १. १. २, २६; २. १४, २१; ३. १,	आनुमानिकम् १. ४. १
४१, ४३; २. १. २०, २५; २.	आपः २. ३. ११
४४; ४. १४, २१; ३. १. ४,	आपत्तिः ३. १. २२; ३. ४१
६, १२; ३. १, १२, २४, ४६,	आ अपीतेः ४. २. ८
६८; ४. २५, २६, २७; ४.	आप्रायणात् ४. १. १२
१. ६, १६	आवृत्तिः ४. १. १
आधिकारिणाम् ३. १. ६, १२	आवेशः ४. ४. १५
आदित्य ४. १. ६.	आभासः २. ३. ५०
आदिना ४. ३. १	आमननान् २. ४. १४; ३. ३. ३४;
आदिभ्यः १. २. २६; २. १. १४; २.	४. ४. ११
३५, ४०; ३. ४२; ४. १०; ३.	आमनन्ति १. २. ३०
२. ३७; ३. ३६, ५०; ४.	आम्नानात् १. ४. २५
२. ४; ४. ६	आयतन ३. ३. ३६
आदिमत्वात् २. २. १५	आयतनम् १. ३. १
आदिवत् १. ४. १०; २. १. २३, २५;	आयाम् ३. २. ३७
२. ५, २६; ३. ४३, ४६,	आरम्भण २. १. १४
४८; ४. १०, ३; २. १. १८,	आरोह ३. १. १३
२५, ३४; ३. ५, ५६; ४. ४७;	

आरोहावरोहौ ३. १. ०३
 आर्त्विज्यम् ३. ४. ४५.
 आविर्भावः ४. ४. १
 आविर्भूत १. ३. १६
 आविष्कृतम् ४. ४. १६
 आशमरथ्यः १. २. २६; ४. २०
 आश्रम ३. ४. ३०
 आश्रमकर्म ३. ४. ३२
 आश्रय ३. २. ६।
 आश्रयवत् ३. ७. २८
 आश्रितत्वात् १. १. ३१
 आसीनः ४. १. ७
 आसृति ४. २. ७
 आह २. ३. १०; ३. २. १, १६,
 २३; ४. २. ५; ४. १०, १६
 इतम् ३. १. ८.
 इतर १. ३. १८; २. २.
 २१. २६; ३. २१
 इतरः १. १. १६; २. १७
 इतरत् ३. ४. ३६
 इतरत्र ३. ३. ३६
 इतरयोः २. ४. २१
 इतरवत् ३. ३. १, १६, ३७
 इतरस्य ४. १. १४
 इतरे ३. ३. १३; ४. १. १६
 इतरेषाम् २. १. १; ३. १०, १३, ३०,
 ४४; ४. ४६

इतरौ १. २. २२
 इति १. १. १३, २६, २७, २६, ३१;
 २. ७, ८, २६, २६, ३१;
 ३. १८, २१, २७, २८; ४. १,
 ६, १७, २१, २२; २. १. १, ७.
 ११, १७, २४, ३१, ३५; २.
 ७, १६; ३. १५, २१, २४, ५३;
 ३. १. ४, ५, ६, ८, १०, ११,
 १७, २५; २. १२; ३. २, ६,
 १७, ३६; ४. १, २, २१, २३,
 ४४, ४५; ४. १. ३, १८; २. २१,
 १६; ३. १५; ४. ६, १८

इन्द्रियाणि २. ४. १७

इन्धन ३. ४. २५

इमे ३. ३. १०

इयत् ३. ३. ३४

इव ३. ३. २४

इष्ट ३. २. ६

इह १. १. ३१

ईक्षति १. ३. १३

ईक्षते १. १. ५

उक्तम् १. ३. २१; २. १. ३१;

३. ३. ८, २६, ३३, ४३,
 ५०; ४. ४२

उक्तेः १. २. २१; ४. १४;

४. ४. १८

उत्कर्षात् ४. १. ६

उत्क्रमिष्यतः १. ४. २।	उपनिषत्क १. २. १६
उत्क्रान्ति २. ३. १६	उपन्यास १. ४. ६; ४. ४. ५
उत्क्रान्त्योः १. ३. ४२	उपन्यासात् १. २. २३; ४. ४. ७
उत्तर २. २. २०; ४. १. १३	उपपत्तेः १. १. २६; २. २. १३; ३.
उत्तरत्र १. ३. ३६	६; २. १. ३७; ३.
उत्तरयोः २. ३. २०	१. ६; २२; २. ३६; ३८;
उत्तरात् १. ३. १६; ३. ३. १६;	४. १. ६; २. ११; ३. ७; ४. १३
४. २. ३	उपपद्यते २. १. ३६; ३. १४
उत्तरेभ्यः १. ३. १४	उपपन्नः ३. ३. ३०
उत्पत्ति २. २. १६, ४२	उपपूर्वम् ३. ४. ४२
उत्पादे २. २. २०	उपबन्धात् ३. ४. २४
उद्वासीनानाम् २. २. २७	उपमर्दम् ३. ४. १६
उन्मान ३. २. ३१	उपमर्देन ४. २. १०
उन्मानाभ्याम् २. ३. २०	उपमा ३. २. १८
उपक्रमा १. ४. ६	उपरि १. ३. २६
उपक्रमात् ४. २. ७	उपरोधः २. २. २१
उपगम ४. २. ४	उपलक्षण ३. १. ६
उपगच्छन्ति ४. १. ३	उपलब्धि २. ३. ३२
उपगानवत् ३. ३. २६	उपलब्धिवत् २. ३. ३७; ३. ३. ५४
उपख्य ३. ३. १२	उपलब्धेः १. ३. १६; २. १. १५;
उपदेश १. १. २७, ३०	२. २८; ३. १. १८; ३.
उपदेशात् १. १. ७, २०, २६; २. १,	३०, ६१; ४. २. ६
२. २६; ४. १. ०, २४; २.	उपलभ्यते २. १. ३६
३. २७, ३४; ४. ६, २०;	उपसंभवात् १. ४. ११
३. ४. ८, ४६; ४. १. १.	उपसंहार २. १. २४; ३. ३. ६; ४. ४८
४, १८	उपसृप्य १. ३. २
उपदेशान्तरवत् ३. ३. ३६	उपस्थिते ३. ३. ४१

उपादानात् २. ३. ३६; ३. ४. २१	एतावत्त्वम् ३. २. २२
उपायन ३. ३. २६	एते ४. २. २१
उपेतः ३. ४. २७	एतेन १. ४. २८; २. १. ३, १२; ३. ८
उपेता २. १. ३०	एनम् १. २. २०, २६, ३२
उभय १. ४. २४; २. २. १८, ३६; ३. २. ११, २०, २७; ३. २८; ४. ३. ५; ४. ३. ५; ४. १२	एव १. १. १६, २३; २. १४, २७; ३. २४, २६; ४. ६; २. २०, १४; ३. १३, १८, ६०; ३. १. ५, ११; २. ६, १४, १८, ४०; ३. ३८, ४३, ४७; ४. २४, ३४; ४. १. १४, १६, १८; २. २, ११; ३. ६; ४. ८, ६
उभयथा २. २. १०, १६, २३; ३. ४०; ३. ३. २६; ४. ४३; ४. ३. १४	एवम् १. १. २६; २. ७; ४. ६, १८; २. १. ११, २८; २. २७, ३४; ३. ४६, ६२; ४. ६; ३. २. १३, २०; ३. १६, २०; ४. ८, ६२; ४. १. १४; ४. ७, १०, २०
उभयविधम् ४. ४. १२	एवम्भावात् १. ४. २१
उभयलिङ्गात् ३. ४. ३४	एषः ४. २. ११
उभयसामञ्जस्यात् ३. २. २०	ऐहिकम् ३. ४. ५१
उभयस्मिन् १. १. २७	ओक्त्स् ४. २. १७
उभये १. २. २०	ओक्त्स्त्वात् १. २. ७
उभयोः ४. १. १७	औडुलौमिः १. ४. २१; ३. ४. ४५; ४. ४. ६
ऊर्ध्व ३. ४. १७	औपसद्वत् ३. ३. ३३
ऊष्मा ४. २. ११	कम्पनात् १. ३. ३६
एकवाक्यता ३. ४. २४	करणम् २. २. ४३
एकस्मिन् २. २. ३३; ४. २. ६	
एकस्य २. ३. ५	
एकस्याम् ३. ३. २	
एकाग्रता ४. १. ११	
एके १. ४. ६, १८; २. ३. ४३; ३. २. २, १३; ३. १३; ४. १४, ४२	
एकोषाम् १. ४. १, १३; ४. १. १७; २. १३	

करणवत् २. २. ४०	कुशा ३. ३. २६
कर्त्ता २. ३. ३३	कृत २. ३. ४२; ३. १. ८
कर्त्तुः २. २. ४३	कृतात्यये ३. १. ८
कर्त्तृ १. २. ४	कृतेः १. ४. २६
कर्म १. २. ४; ३. १३; २. १. ३६; २. १२; ३. २. ६; ४. ३२	कृत्स्न २. १. २६; ३. ४. ४८
कर्मणि १. ३. ७; ३. २. २५	कृतिः २. ४. २०
कर्मणोः ३. १. १७	कैवल्यम् २. १. ३३
कर्मानुस्मृति ३. २. ६	क्रोपः २. १. २६
करुणा १. ४. १०	क्रतुः ४. ३. १४
काम ३. ४. १५	क्रतुवत् ३. ३. ५७
कामकारे ३. ४. ३१	क्रमः २. ३. १४
कामकारेण ३. ४. १५	क्रमेण २. ३. १५
कामात् १. १. १८	क्रिया ३. ३. ४५
कामादि ३. ३. २६	क्रिये २. ४. ६
काम्याः ३. ३. ६०	क्रियायाम् २. ३. ३६
काव्यत्वेन १. ४. १४	क्षणिकत्वात् २. २. ३१
कारिणाम् ३. १. ४, १२	क्षत्रियत्व १. ३. ३५
कारेण ३. ४. १५	क्षपयित्वा ४. १. १६
कात्स्न्येन ३. २. ३	क्षीरवत् २. १. २४
कार्य ३. ३. १८; ४. ३. ७, १०	गतत्वम् ३. २. ३७
कार्याय ४. १. १६	गति १. १. १०; २. १. १६; ३. १. १५; २. ३. १६; ३. १. ४, १३; ४. २. १७; ३. ७
कार्ये ४. १. १५; ३. ४५	गतेः १. ३. ३६; २. ४. ५; ३. १. ३; ३. २६
काष्ठीजिनिः ३. १. ६	गन्धवत् २. ३. २६
काशकृत्स्नः १. ४. २२	गीयते १. १. १५; ४. २७
कितव २. ३. ४३	गुण १. २. २; २. ३. २६; ३. ३. ६४
कुण्डलवत् ३. २. २७	
३. २. ४. २०	

गुणकः १० २० २१	३०, ३६, ३६, ४०, ४३, ४४,
गुणसाधारण्य ३० ३० ६४	४५, ४७, ४६, ५०, ५२; ४० ३,
गुणात् २० ३० २५	५७, ८, ११, १३, १६, १६, २१;
गुहाम १० २० ११	३० १० ३, ८, १२, १४, १५, १६,
गृहिणा ३० ४० ४८	१६, २०; २० २, ४, ७, १३, १५
गृहीति ३० ३० १६	१६, १७, १८, २१, २२, २४, २५,
गृहितेः १० ४० १	३०, ३५, ३६; ३० ३, ४, ५, ६,
गौणः १० १० ६	१५, १६, २२, २३, २४, ३६, ४६,
गौणी २० ३० ३; ४० २	४८, ४६, ५०, ५२, ६०, ६४,
ग्रहणात् १० २० ६	६६; ४० ७, १५, १६, १७, १८,
ग्रामवत् ३० ३० ३५	२४, २५, २६, २८, २९, ३०,
ग्राह्यन्ति ४० १० ३	३१, ३२, ३३, ३५, ३६, ३७,
च १० १० ८, ११, १४, १५, १७, १८,	३८, ३९, ४१, ४३, ४६; ४० १०
१६, २१, २६; २० २, ४, ६, ७,	२, ३, ६, ८, ९, १०; २० १, २,
१०, १२, १४, १५, १६, १७,	७, ६, ११, १४, १७, १८, २०,
१६, २०, २१, २३, २६, २७,	२१; ३, ८, ११, १३, १४, १५,
३२; ३० ४, ७, ९, ११, १२, १५,	१६; ४, ६, १७, १८, २०, २१
१६, १७, २०, २३, २६, ३०,	चक्षुः २० ४० १०
३२, ३५, ३६, ३७, ३८; ४०	चन्दनवत् २० ३० २३
१, ४, ५, ६, ७, १०, ११, १४,	चमसवत् १० ४० ८
१८, २३, २४, २५, २७; २० १,	चरण १० १० २४
२, ४, १०, १५, १६, १८, १९,	चरणात् ३० १० ६
२०, २३, २८, २९, ३०, ३६,	चराचर १० २० ६; २० ३० १६
३७, २० १, २, ४, ५, ८, ९, १०,	चिति ४० ४० ६
१३, १४, १५, १६, १७, २०, २३,	चेत् १० १० ६, १३, २५, २७, २९,
२४, २५, २७, २९, ३१, ३२, ३४,	३१; २० ७, ८, २६; ३० १८, १९,
३५, ३६, ३८, ३९, ४३, ४५; ३०	२१, २७, २८; ४० १, १७; २०
४, ५, १४, १७, २०, २२, २७,	१० १० ७, ११, १३, १७, २४

३१, ३५; २० ३, ७, १६, ४०; ३०	तक्षा २० ३० ४०
२१, २४, ३६, ५३; ३० १० ४,	तद्धितः ४० ३० ३
५, ६, ८, १०, २५; २० १२; ३०	तत् १० १० ४, ७, १४, १६, २०, २२,
२, ६, ८, १७, ३६; ४० २१, २३;	३१; २० ७, ११, १८; ३० २१, २६,
४० २० १२, १६; ४० १८	३४, ३६, ३७; ४० २, ३, १७;
चेतस् १० १० २५	२० १० १४, २३, ३०, ३१;
चैत्ररथेन १० ३० ३५	२० १२, १८, ४४; ३० १३, १५,
चोदना ३० ३० १	१६, २६, ३०, ४१; ४० ३, ४, १०,
छन्दतः ३० ३० २८	१४, १७, २२; ३० १० १, १०,
छन्दस् १० १० २५; ३० ३० ३६	१३, १६; २० ४, ७, १४, २३;
जगात् १० ४० १६; ४० ४० १७	३, ३, ३, ८३, २६, ३०, ३३,
जन्म १० १० २	४१, ४२, ४३, ४४, ५०, ५४,
जाग्रद्वत् ४० ४० १४	६५; ४० ४, २७, २८, ३६, ४०,
जिज्ञासा १० १० १	४१, ४२, ५१, ५२; ४० १, १३,
जीव १० १० ३१; ४० १८	२६; २० ३, ४, ५, ८, १७; ३० १,
जैमिनिः १० २० २८, ३१; ३०	४, ५, ६, ९, १०, १५; ४० ६, ८
३१; ४० १८; ३० २० ४०; ४०	ततः ३० २० ५, २२; ४० ३० ६
२, १८, ४०; ४० ३० १२;	तत्र २० २० ३; ३० १० १६; ३० ३६;
४० ५, ११	४० १० ११, १२
ज्ञा २० २० ६; ३० १८	तथा १० १० २५, २८; २० २६, ३१;
ज्ञेयत्व १० ४० ४	३० १५; ४० ६; २० १० ३४;
ज्यायः ३० ४० ३६	२० ७; ३० १०, २७; ४० १, ११;
ज्यायस्त्वम् ३० ३० ५७	३० १० ७, १८; २० २६, ३६;
ज्योतिस् १० १० २४; ३० ४०;	३० २७, ५७; ४० २४, २७; ४०
४० ६; २० ३० ४८; ४० १४	२० ६, १५; ४० १५, १६
ज्योतिषा १० ४० १३	तथात्वम् २० १० ४; ३० २० १६,
ज्योतिषि १० ३० ३२	तथात्वेन ३० ३० ३
क्वछनम् ४० २० २७	तद् ४० १० १५

लङ् २. १ ८
 लङ्गतः ३. ४. ६, ४७
 लङ्गिः ३. २. ४
 लनु ४. ४. १३
 लङ्गिष्ठस्य १. १. ७
 लङ्गात्रम् ३. २. १६
 लङ्गात्रेण ४. ४. ६
 लङ्क २. १. ११
 लङ्क्य-३. ३. २७
 लङ्क्यै ३. ४. ४५
 लङ्क्य १. ३. २२; २. ४. १६
 ला ३. १. ५
 लाङ्गिष्ठ्यम् ३. ६. ५२
 लानि ४. २. १५
 लाभ्यः ४. ३. १७
 लङ्गोहितम् ३. २. ५
 तु १. १. ४, ३०; २. ३; ३. १६, २५,
 ३३; ४. २, ६, १८; २. १. ५,
 ६, ६, २२, २७, ३३; ३. २, ७,
 ६, १३, १४, १६, २६, ४१, ४२;
 ४. ६, १०, १४, २०, २२; ३.
 १. २, ११, १३, १७; २. ३, ६,
 ६, १६, २७, ३२, ४१; ३. ८,
 १३, २६, ३३, ४७, ६२, ६४,
 ६५, ६०; ४. ८, ६, २७, ३६,
 ३८, ४०, ४२, ४३, ४८; ४. १.
 ३, १४, १५, १६, १६; ३. ६,
 ६. ८

तुल्यम् ३. ४. ६
 तृण २. २. ६
 तृतीय ३. १. २३
 तृतीयम् ३. ४. ४७
 तृतीये ३. १. १८
 ते २. ४. १७; ३. ४. ३४
 तेजस्वात् ३. २. २८
 तेजः २. ३. १०
 तेषाम् ३. ४. २७
 त्रयाणाम् १. ४. ५
 त्रि ३. १. २
 त्रिषुत् २. ४. २०
 त्रैविध्यात् १. १. ३१
 दक्षिणे ४. २. २०
 दम ३. ४. २७
 दर्शनम् १. १. २५; ३. ४. ६
 दर्शनात् १. २. ११; ३. २७, ३०, ४०;
 २. १. २४, ३०; २. १५; ३.
 ३०; ३. १. १३, २०; २. २१;
 ३. ४८, ६६; ४. ३, ८, २८,
 ५१; ४. १. १६, २. १,
 ३. १३
 दर्शयति १. २. ३१; ४. १; २. १.
 ३४; ३. २७; ४. ११; ३. १.
 ७; २. १७; ३. ४, २२, ५७,
 ४. ३५; ४. २. १६; ३. १६;
 ४. १६
 दर्शयतः ४. २. ६; ४. २०

द्वहरः १० ३० १४	धर्मान्तरेण २० १० १७
दाश २० ३० ४३	धारणावत् ३० ४० २०
दीर्घवत् २० २० ११	धियाम् ३० ३० ३३
दुष्कृते ३० १० ११	धृतेः १० ३० १०, १६
दृश्यते २० १० ६	ध्यानात् ४० १० ८
दृष्ट ३० १० ८	न १० १० ६, १३, १६, १८, २६,
दृष्टम् १० ३० १५; ४० १० १२	२७, २६, ३१; २० ३, ७, ८,
दृष्टत्वात् ४० ४० ४	१७, १६, २२, २६, २७; ३०
दृष्टः ३० ३० ५०	३, १८, २७, २८; ४० १, ५ ११,
दृष्टान्त १० ४० २३; २० १० ६	१७; २० १० १, ४, ७, ६, १७,
दृष्टि १० २० २६	२४, ३१, ३२, ३४, ३५; २०
दृष्टिः ४० १० ५	१, ५, १२, १६, २६, २८, २६,
दृष्टेः ३० ३० ४२; ४० ३६	३०, ३१, ३५, ४०, ४३; ३० १,
दृष्ट्या १० १० ३०	१६, १७, २१, २४, ३०, ३६,
देव २० १० २६	४६, ५३; ४० ६, ६, ११;
देवता १० २० २७	३० १० ४, ५, ६, ६, १०, १८,
देह २० ३० ४८; ३० २० ६; ४० २० १६	२३, २५, २० ११, १२, १६, २
देहयोग ३० २० ६	६, ७, २१ २६, ४६, ५१, ५४,
दोष २० १० १, २१; ३० ३०; ४० ११	६०, ६५; ४० १३, ५५, २१,
दोषप्रसक्तिः २० १० २१	२३, ४०, ४१; ४० १० ४२,
दोषात् २० १० १०, २६; २० १६, २३	२० ६, १०, १२, १६; ३०
द्यु १० ३० १; ३० २३	१४; ४० १८
द्वादश ४० ४० १२	नयति ४० ३० १५
द्वादशाहवत् ४० ४० १०	नाडीषु ३० २० ७
द्वारः ४० २० १७	नाना २० ३० ४३; ३० ३० ६८
धर्म १० १० २०; २० १८, २१; ३० ६;	नानाभावान् १० ४० ११
२० १० ३७	नानारूपत्वात् १० ३० ३०
धर्मम् ३० २० ४०	निगदात् १० १० २५

निष्ठाध्यत्वात् १. २. ७	पत्युः २. २. ३७
नित्य २. ३. १२	पथस् २. २. ३
नित्यत्वम् १. ३. २६	पर ३. २. ५
नित्यत्वात् २. २. २६; ३. १७; ४. १६	परम् ३. २. ३१; ४. ३. १०, १०
नित्यम् २. २. १४	परस्य ३. २. ११
निमित्तत्वात् २. २. २६	परः २. ३. ४६
नियम. २. ३. ३२; ३. ३. ३; ४. ४०	परात् २. ३. ४१
नियमात् ३. ४. ७	परामिध्यानात् ३. २. ५
निर्वच्यवत्त्व २. १. १६	परामर्श १. ३. २०; ३. ४. १८
निरूपणाभ्याम् ३. १. १	परामर्शात् १. ३. १८, ३६
निरोधः २. २. २२	परिक्रियते ३. ४. ४
निरोधात् २. २. ०	परिणामात् १. ४. २६
निर्द्देश २. ३. ३६	परिमण्डलाभ्याम् २. २. ११
निर्द्देशात् २. १. २२	परिशेषात् ३. २. १०
निर्धारणा ३. ३. ४२	परिहारौ २. ३. ४८
निर्धारणात् ३. ३. ४७	परे ४. २. १५
निर्धारणे १. ३. ३७	परेण ३. ३. ५२
निर्मातारम् ३. २. २	परोक्षरीयस्त्व ३. ३. ७
निशि ४. २. १६	पर्यायात् २. २. ३५
निष्ठस्य १. १. ७	पाते ४. १. १४
नैर्घृण्ये २. १. ३४	पाद १. १. २६
पक्ष २. १. १०, २६	पादवत् ३. २. ३३
पक्षेण ३. ४. ४७	पारिप्लव ३. ४. २३
प्रज्ञान्तर ३. ३. ५०	पुत्र ३. २. १
पञ्च २. ४. १२	पुरुष २. २. ७; ३. ३. २४; ४. १. २
पटवत् २. १. १६	पुरुषम् १. २. २६
पतन ३. ४. ४१	पुरुषविद्यायाम् ३. ३. २४
पति १. ३. ४३	पुरुषार्थः ३. ४. १

पुंस्त्व २. ३. ३१	प्रतिपत्ति ४. ३. १४
पूर्व २. २. २० ; ३. ४५, ६० ; ४. १. १३ ; ४. ७	प्रतिपत्तेः १. ३. २७
पूर्वकत्वात् २. ४. ४	प्रतिषन्धे ३. ४. ५१
पूर्वम् ३. २. ४१	प्रतिवेदम् ३. ३. ५५
पूर्ववत् ३. १. २४ ; २. २६	प्रतिषिद्ध २. ३. ४२
पूर्वं ४. १. १५	प्रतिषेध २. १. ७
पृथक् २. ३. २८ ; ४. ६ ; ३. ३. ४२	प्रतिषेधति ३. २. २२
पृथक्त्ववत् ३. ३. ५०	प्रतिषेधात् १. ३. ३८ ; ३. २. ३०, ३६ ; ४. २. १२
पृथिवी २. ३. १२	प्रतिष्ठानात् १. २. २६
प्रकरण ३. ३. ७	प्रतिसंख्या २. २. २२
प्रकरणात् १. २. १० ; ३. ६ ; ४. ५ ; ३. ३. ६५ ; ४. ४. ३, ७	प्रतीके ४. १. ४
प्रकाश २. ३. ४६ ; ३. २. २५, २८, ३४	प्रतोतेः ३. १. ६
प्रकाशवत् ३. २. १५	प्रत्यक्ष १. २. २८ ; ३. २. २४ ; ४. ४. १८, २०
प्रकाशः ३. २. २५	प्रत्ययत्वात् २. २. १६
प्रकाशित ४. २. १७	प्रत्ययम् ३. ३. १
प्रकृत ३. २. २२	प्रत्युक्तः २. १. ३
प्रकृतात्वात् ३. १. १७	प्रत्येकम् ३. २. १२
प्रकृतिः १. ४. २३	प्रथमे ३. १. ५
प्रति ४. २. २१	प्रथितेः ४. ३. १
प्रतिष्ठा १. ४. २०, २३ ; २. २. २१ ; ३. ६	प्रदानवत् ३. ३. ४३
प्रतिष्ठानात् ४. ४. ७	प्रदीपवत् ४. ४. १५
प्रतिष्ठापरोधः २. २. २१	प्रदेशात् २. ३. ५३
	प्रधानत्वात् ३. २. १४
	प्रधानस्य ३. ३. ११
	प्रबोधः ३. २. ८
	प्रभवत् १. ३. २८

प्रमाणतः ४. २. ६	फल ३. ४. ४४, ४२
प्रमितः १. ३. २४	फलत्वात् ३. ३. ५६
प्रयत्न २. ३. ४२	फलम् ३. २. ३८; ३. ४२
प्रयोजन ३. ३. १४	बोधविपर्ययो ३. २. ५
प्रयोजनवत्त्वात् २. १. ३२	बन्ध ३. २. ५
प्रविष्टौ १. २. ११	बलीयस्त्वात् ३. ३. ४६
प्रवृत्तेः १. ३. ३७; २. २. २	बलीयः ३. ३. ४४
प्रशासनात् १. ३. ११	बहिः ३. ४. ४३
प्रश्न १. ४. ६, १८; ३. १. १	बादरायणस्य ३. ४. ८
प्रसक्तिः २. १. २१, २६	बादरायणः १. ३. २६, ३३; ३. २.
प्रसङ्ग २. १. १, ११; ३. ३२	४१; ४. १, १६; ४. ३.
प्रसङ्गात् २. १. १, ८	१५; ४. ७, १२
प्रसिद्ध १. २. १	बादरिः १. २. ३०; ३. १. ११; ४.
प्रसिद्धे १. ३. १७	३. ७; ४. १०
प्राक् २. ४. ३.	बाधः ३. ३. ४६
प्राचुर्यत् १. १. १३	बुद्धि ३. २. ३३
प्राज्ञवत् २. ३. २६	ब्रवीति ३. २. २२
प्राज्ञः १. ४. ५	ब्रह्म १. १. १; २. ३. ५;
प्राणा १. १. ३१; ४. १२, १७; २.	४. १. ५
१. २०; ३. १. ३; ४. २८	ब्रह्मदृष्टि ४. १. ५
प्राणभृत् १. ३. ४	ब्राह्मणे ४. ४. ५
प्राणवता २. ४. १५	भाक्त्वात् ३. १. ४
प्राणः १. १. २३, २८	भाक्त्म् ३. १. ७
प्राणाः २. ४. १	भाक्तः २. ३. १६
प्राणे ४. २. ३	भाक्त्वम् ३. २. २०
प्राप्तिः १. २. ८	भाव १. ३. १२; २. ३. १६; ३.
प्रियशिरस्त्व ३. ३. १२	३. ५४, ६५; ४. २२

आद्यम् १. ३. ३३; ३. ४. ४२; ४. ४. ११	भेदेन १. २. २०; ३. ४२
आद्यः २. २. ३०; ३. ३. ६१	भोक्तृ २. १. १३
आद्यात् १. ३. ३२; २. १. ६; २. २. १४०; ३. ४३; ३. २. २०; ३. ४३; ४. ४८; ४. ४. ७	भोग २. २. ४०
आद्याभ्याम् ३. ३. ३३	भोगमात्र ४. ४. २१
आदित्वात् २. ३. १६, ३०; ४. २. १६	भोगेन ४. १. १६
आद्ये २. १. १६; २. ४४; ४. ४. १४	भौमम् २. ४. २१
भू १. ३. १,	मण्डलस्थ ४. ४. १८
भूत ३. ३. ३६	मतयः ४. ४. ६
भूतग्राम ३. ३. ३६	मधु १. ३. ३१; ४. १०
भूतम् १. २. २७	मनसि ४. २. १.
भूतस्य ३. ४. ४०	मनसी २. ३. १६
भूतेषु ४. २. ६	मनः ४. २. ३
भूमा १. १. २६; ३. ८	मनुष्य १. ३. २६
भूमनः ३. ३. ६७	मनोवत् २. ४. १२
भूयस्त्वात् ३. १. २; ३. ४४, ५२	मन्त्र २. ३. ४४; ३. ३. ६६
भूयः ३. २. २२	महत् २. १. ११
भेद १. १. १७, २१; २. २२; ३. ६; २. १. २२; ४. १८; ३. १. ३१; ३. ३६	महद्वत् १. ४. ७
भेदात् १. १. २७; ३. २. १२; ३. २, ७, २६, ५८	महिम्नः १. ३. १६
भेदे ३. २. १२	मातरिश्वा २. ३. ८
	मात्र ३. २. १६
	मात्रत्वात् २. १. ७
	मानसवत् ३. ३. ४६
	मान्त्रवर्णिकम् १. १. १६
	मायामात्रम् ३. २. ३
	मांस २. ४. २१
	मुक्त १. ३. २; ४. ४. २
	मुक्ति ३. ४. ६२

मुक्तिफल ३. ४. ६२

मुख्य १. १. ३१; ४. १७

मुख्यत्वात् ४. ३. १२

मुख्ये ३. २. १०

मूर्ति २. ४. २०

मूलत्वात् २. १. २७

मृत्युवत् ३. ३. ५१

मोक्ष १. १. ७

मौनवत् ३. ४. ४८

यज्ञ ३. ४. २६

यत् ४. १. १८

यतः १. १. २

यत्र ४. १. ११

यथा १. ४. १४; २. १. २०; ३.
४०; ४. २४; ३. १. ८; ३.
६१; ४. २

यथाकामम् ३. ३. ६०

यथाश्रयभावः ३. ३. ६१

यावत् २. ३. ७, ३०; ३. ३. ३२;
४. २. ६

युक्तेः २. १. १८

योगम् १. १. १६

योगः २. १. ३; ३. १. २६

योगात् १. १. ३१; २. ३. ३१;
३. २. ६

योगात् ३. ४. ४१; ४. २. १७.

योगिनः ४. २. ३१

योनित्वात् १. १. ३

योनिः १. ४. २७

योनेः ३. १. २७

योगपद्यम् २. २. २१

रचना २. २. १

रश्मि ४. २. १८

रंहति ३. १. १

रूप १. २. २३; २. २. १६; ३. १२

रूपक १. ४. १

रूपत्वात् १. ३. ३०

रेतः ३. १. २६

रेतः सिक् ३. १. २६

रेतःसु ३. ४. १७

लक्षण ३. ३. ३०

लिङ्ग ३. ३. ४४

लिङ्गम् १. ३. १५; ४. २०; ३. २.
११, २६

लिङ्गात् १. १. २२, ३१; १. ३५; ४.
१७; २. ३. १३, १५; ३.
४. ३४, ३६; ४. १. २; ३.
४; ४. ४. २१

लीला २. १. ३३

लीलाकैवल्यम् २. १. ३३

लोकवत् २. १. १३, ३३; ३. ७,
२५; ३. ३. ३०

लोके २. १. २५; ३. १. १६; ३.
५१

वक्तुः १. १. २६

वचनात् ३. ३. ४१; ४. २. १६

बद्धति १. ४. ५	विधम ४. ४. १२
वरुणः ४. ३. ३	विधानात् ३. ४. ६
वर्जम् ४. ४. १७	विधि ३. ३. ५; ४. ४७
वर्णात् २. ३. ४४	विधिः ३. ४. २०
वा २. १. २६; २. ११, ४१, ४४; ३. २५, ३२; ३. १. ७; २. ६, २८, २९; ३. ७, २१, ६६, ६०, ६६; ४. १४, २०	विधिभ्यः ३. २. ९
वाक् ४. २. १	विधिशेषवत् ३. ३. ५
वाक्य १. ४. १२, १६; २. १. १७.	विधेः ३. ४. २७
वाचः २. ४. ४	विनाशौ ४. १. १३
वाचित्वात् १. ४. १६	विन्यस्त १. ८. १
वादः २. ४. २२; ३. ४. २	विपर्ययः २. २. १६; ३. ३६
वामदेववत् १. १. ३०	विपर्ययात् २. ३. ३८
वायु २. ४. ९; ४. ३. २	विपर्ययेण २. ३. १४
विकरणत्वात् २. १. ३१	विपर्ययौ ३. २. ६
विकल्प ४. ४. ११	विप्रतिषेधात् २. २. १०, ४५
विकल्पः ३. ३. ६६, ६९	विभागः २. ३. ७; ३. ४. ११
विकार १. १. १३; २. २. ३६; ४. ४. १६	वियत् २. ३. १
विकारम् २. ३. ७	वियोगान् २. ३. ९
विचित्राः २. १. २८	विरोधः १. ३. १७; ३. ३. २६
विज्ञान २. २. ४४; ३. १६	विलक्षणत्वात् २. १. ४
विदः ३. २. ४	विवक्षित १. २. २
विद्यया ४. १. १८	विशिष्ट १. २. १६
विद्या ३. १. १७, ३. ४७; ४. २. १७	विशिषन्ति ३. ३. ३७
विद्यायाम् ३. ३. २४	विशेष २. १. ६; ३. ४. ३८
	विशेषण १. २. १२
	विशेषम् ४. ३. १६
	विशेषात् १. २. ६, २४; ३. १. २३, २. ३४; ३. २१
	विशेषाभ्याम् ४. ३. ०

विशेषितत्वात् २. ४. ५; ३. ४.	व्यपदेशाभ्याम् १. २. २२
२३; ४. ३. ८	व्यपदेशेभ्यः ३. २. ३१
विहार २. ३. ३४	व्यपाश्रयः २. ३. १६
विहित २. ३. ४२	व्याख्यातम् १. ४. १७
विहितत्वात् ३. ४. ३.	व्याख्यातः २. ३. ८
वृत्तिः २. ४. १२	व्याख्याताः १. ४. २८; २. १. १२
वृद्धि ३. २. २०	व्याख्यानाभ्याम् १. ४. १८
वेदान्त ३. ३. १	व्यापार ४. ४. १८
वेध ३. ३. २५	व्यापारात् ३. ३. २३
वैद्युतेन ४. ३. ६	व्याप्तिः ३. ३. २३
वैधर्म्यात् २. २. ८	व्याप्तेः ३. ३. ६
बैलक्षण्यात् २. ४. १६	व्यावृत्तेः १. ३. १२
वैशेष्यात् १. २. ८; २. ३. २४;	व्यामोहात् ४. ३. ५
४. २२	व्योमवत् १. २. ७
वैश्वानरः १. २. २४	शक्ति २. २. ६; ३. ३. ८
वैषम्य २. १. ३४	शत ४. २. १७
व्यतिरेक २. २. ४	शतवत् ३. ४. ११
व्यतिहारः ३. ३. ३७	शब्द १. २. ५, २४, २६; २. १. १४,
व्यपदिश्यते २. ४. १२	२६, २७; ३. २२; ३. २१; २.
व्यर्पादिष्ट १. ४. १४	६, ३७; ३. २६, ३१, ४८
व्यपदेश १. १. २६	शब्दम् २. ४. २१
व्यपदेशः २. १. ५; ३. १६, २६;	शब्दवत् २. ३. ५
४. ३. ६	शब्दः ३. ४. ३१
व्यपदेशात् १. १. १४, १७, २१; २.	शब्दस्य ३. ३. ५२
४, ७, १४, १८; ३. २, ५,	शब्दात् १. १. ६, १३; ३. १, २४;
१३, ४१; २. १. १७, २१;	२. १. ४; ३. ४, ४. १५; ३.
३. ३६, ४३; ४. २७; ३. २.	१. २५; ३. ६, १५; ४. १, २२;
२७, ४१; ४. १. १३, २. ८	४. २. १; ४. १, २२

शब्दान्तरात् २. १. १८
 शब्दान्तरेभ्यः २. ३. १२
 शब्दाभ्याम् १. ३. १५
 शब्दे १. ३. २८; ३. ४. १७
 शब्देभ्यः १. ३. ४३; २. ३. ६
 शम ३. ४. २७
 शरीर १. ४. १; ३. १. २७
 शरीरे ३. ३. ५३
 शाखासु ३. ३. ५५
 शरीरः १. २. ३, २०
 शरीरात् ४. २. १२
 शास्ति १. १. १६
 शास्त्र १. १. ३, ३०; २. ३. ३३
 शास्त्रदृष्ट्या १. १. ३०
 शास्त्रयोनित्वात् १. १. ३
 शिरस्त्व ३. ३. १२
 शिष्ट २. १. १२
 शिष्टापरिमहाः २. ४. १०
 शिष्ट २. १. १२
 शिष्टेः ३. ३. ६०
 शुक १. ३. ३४
 शेष ४. २. १७
 शेषत्वात् ३. ३. २६; ४. २
 शेषवत् ३. ३. ५
 शेषात् १. ४. १२; २. १. १७
 श्रवण १. ३. ३८
 श्रवणात् १. ३. ३४
 श्रुतत्वात् १. १. ११; ३. २. ३६

श्रुतम् ३. १. १२
 श्रुता १. २. १६
 श्रुति ३. ३. ४६
 श्रुतेः १. ३. २१; २. १. २७; ३.
 ४१; ४. ३, १८; ३. १. ४;
 २. ४, ७; ३. ६४; ४. ४, १६,
 २६; ४. ४४, ४६; ४. २. ५;
 ३. ६; ६. ८
 श्रुतोपनिषत्क १. २. १६
 श्रेष्ठः २. १. ८
 श्रेष्ठात् २. ४. १७
 संकल्पात् ४. ४. ८
 संख्या १. ४. ११
 सतः २. ३. ६, ३१
 सत्य ३. ३. ३८
 सत्वात् २. १. १६
 सन्ध्यवत् ४. १. १३
 सन्ध्ये ३. २. १
 सप्त २. ४. ५; ३. १. १५
 सम १. ४. १५
 समन्वयात् १. १. ४
 समवाय २. २. १३
 समञ्जसम् ३. ३. ६
 समन्वारम्भणात् ३. ४. ५
 समाचारे २. ३. ३
 समाधि २. ३. ३६
 समान १. १. ३०
 समाना ४. २. ७

समाने ३. १. ५, १६	सर्वे १. ४. २८
समाहारात् ३. ३. ६३	सह २. ४. १० ; ३. ३. ६६ ;
समुच्चयीयेरन् ३. ३. ६०	४. ३. १०
समुदाये २. २. १८	सहकारित्वेन ३. ४. ३३
सम्पत्तिः ३. २. १०	सहकारी ३. ४. ४७
सम्पत्तेः १. २. ३१	सहभाव ३. ३. ६५
सम्पत्योः ४. ४. १६	सहशिष्टि २. ४. १०
सम्पद्य ४. ४. १	संज्ञा २. ४. २०
सम्पद्यते ४. १. १६	संज्ञानः ३. ३. ८
सम्परिष्वक्तः ३. १. १	संयमने ३. १. १३
सम्प्रसादात् १. ३. ८	संराधने ३. २. २४
सम्बन्ध १. १. २६ ; २. २. ३८ ;	संशोकजस्य ३. १. २१
३. २. ३१	संसार ४. २. ८
सम्बन्धस्य ४. २. १६	संस्कार १. ३. ३६
सम्बन्धात् २. ३. ४८ ; ३. ३. २० ;	सः १. ३. १३, १८ ; २. ३. १३ ;
४. ३. ३	३. २. ६०, ६१ ; ४. १. ४ ; २. ४
सम्भवात् १. ३. २६ ; ४. १. ७	सा १. ३. ११ ; ३. ३. ३८
सम्भृति ३. ३. २३	साक्षात् १. २. २८ ; ४. २५
सम्भोग १. २. ८	साधारण १. २. २४
सर्व २. १. ३०, ३७ ; ३. ३. १, १० ;	साधारण्य ३. ३. ६४
२. ३७ ; ४. २६, २८	सापेक्षत्वात् २. १. ३४
सर्वगतत्वम् ३. २. ३७	साभाव्य ३. १. २२
सर्वत्र १. २. १ ; ३. २. ११	सामञ्जस्यात् ३. २. २०
सर्वथा २. २. ३२ ; ३. ४. ३४	सामर्थ्यात् ४. २. १७
सर्ववत् ३. ३. ३	सामान्य ३. ३. ३३
सर्वाणि ४. २. २	सामान्यात् १. १. १० ; ३. २. ३२ ;
सर्वाभानुमतिः ३. ४. २८	३. १३, ६१
सर्वासाम् ३. ३. ३१	सामीप्यात् ४. ३. ६

साम्पराये ३. २. २७	३. १. १६; २. १७; ४. ३०,
साम्य ३. ४. १६; ४. ४. २१	३७; ४. २. १४; २१
साम्यात् २. २. १३	स्मर्यमाणम् १. २. २५
सारत्वात् २. ३. २६	स्मार्त्तम् १. २. १६
सिक् ३. १. २६	स्मार्त्त ४. २. २१
सिद्धिः २. २. २७	स्मृति २. १. १
सिद्धेः १. ४. २०; ४. ३. ५	स्मृतिभ्याम् ३. १. ८
सुकृत ३. १. ११	स्मृतेः १. २. ६; ३. ३०, ३८;
सुख १. २. १५	३. ४. ४३; ४. ३. ११
सुषुप्ति १. ३. ४२	स्यात् १. २. २६; ३. १. १३; ३.
सूक्ष्मम् १. ४. २; ४. २. ६	५; १६; ३. ३. १७, ४६; ४. २७
सूचकः ३. २. ४	स्व १. १. ६; ३. १; २. १. १०,
सूच्यते १. ३. ३४	२६; ३. २०, २२; ३. ३. ३५
सूर्यक ३. २. १८	स्वप्न २. २. २६
सृष्टिः ३. २. १	स्वरूपः १. ३. १६
सेतु ३. २. ३१	स्वरूपत्वात् ३. २. ३
स्तुतये ३. ४. १४	स्वाध्यायस्य ३. ३. ३
स्तुति ३. ३. २६	स्वाप्यय ४. ४. १६
स्तुतिमात्रम् ३. ४. २१	स्वामिनः ३. ४. ४४
स्थान १. २. १४; ३. २. ३४	स्वेन ४. ४. १
स्थानतः ३. २. ११	हस्त २. ४. ६
स्थिति १. ३. ७	हानौ ३. ३. २६
स्थितिम् ४. ४. १६	हार्द ४. २. १७
स्पष्टः ४. २. १३	हि १. १. २६, २६; २. ११, २०,
स्मरन्ति ३. ३. ४७; ३. १. १४;	३१; ३. १५, ३३, ३४; ४. ५,
४. १. १०	६, २७; २. १. २४, २८, ३४;
स्मर्यते १. ३. २३; २. ३. ४५;	३. १०, २४; ४. ११; ३. १.
	६, ७; २. १, ४, ६, ११, १४;

२२, २३, २६; ३० ३, १२, २७,	हृदि १० ३० २५; २० ३० २४
२६, ३७, ३८, ४२, ४४, ४९,	हेतु १० १० १४; ३० २० ४१; ३० ६०
५५, ५७; ४० १७, १८, ४५;	हेतुके २० २० १८
४० १० ४, १२, १७, १८; २०	हेयत्व १० १० ८
६, १३, १५; ४० १०, १५,	होत्र ४० १० १६
१६, १६	ह्रस्व २० २० ११
हन् २० १० २१	हास ३० २० २०

सूत्रसंख्या

प्रथमे अध्याये	निम्बार्कः	बलदेवः	भाम्भरः	मध्वः	रामानुजः	वल्लभः	विज्ञान- मिश्रः	शङ्करः	श्रीकण्ठः
१ पादे	३२	३१	३१	३१	३२	३१	३१	३१	३०
२ पादे	३३	३३	३२	३२	३३	३२	३२	३०	३३
३ पादे	४४	४३	४३	४३	४४	४३	४३	४३	४४
४ पादे	२८	२८	२७	२६	२६	२८	२८	२८	२६
समष्टिः	१३७	१३५	१३३	१३५	१३८	१३४	१३४	१३४	१३८

द्वितीये अध्याये	निम्बार्कः	बलदेवः	भाम्भरः	मध्वः	रामानुजः	वल्लभः	विज्ञान- मिश्रः	शङ्करः	श्रीकण्ठः
१ पादे	३५	३६	३७	३७	३६	३७	३७	३७	३६
२ पादे	४५	४५	४४	४५	४२	४५	४५	४५	४२
३ पादे	५२	५१	५३	५३	५२	५३	५३	५३	५२
४ पादे	२१	२२	२२	२३	१६	२२	२२	२२	१६
समष्टिः	१५३	१५४	१५६	१५८	१५६	१५७	१५७	१५७	१५६

तृतीये अध्याये	निम्बार्कः	बलदेवः	भाम्भरः	मध्वः	रामानुजः	वल्लभः	विज्ञान- मिश्रः	शङ्करः	श्रीकण्ठः
१ पादे	२७	२८	२६	२८	२७	२७	२७	२७	२७
२ पादे	४१	४२	४१	४२	४०	४१	४१	४१	४०
३ पादे	६४	६८	६६	६८	६४	६६	६६	६६	६४
४ पादे	५१	५१	५०	५१	५१	५१	५२	५२	५१
समष्टिः	१८१	१८६	१८३	१८६	१८२	१८५	१८६	१८६	१८२

सूत्रसंख्या

चतुर्थे अध्याये	निम्बार्क	बलदेवः	भास्करः	मध्यः	रामानुजः	वहभः	विज्ञान- मित्रः	राङ्गरः	श्रीकण्ठः
१ पादे	१६	१६	१८	१६	१६	१६	१६	१६	१६
२ पादे	२०	२१	२०	२२	२०	२१	२१	२१	२०
३ पादे	१५	१६	१५	१६	१५	१७	१६	१६	१५
४ पादे	२२	२२	२२	२३	२२	२२	२३	२२	२२
समष्टिः	७६	७८	७५	८०	७६	७६	७६	७८	७६

सूत्रसमष्टिः

निम्बार्कस्य ४४६ । बलदेवस्य ४४६ । भास्करस्य ४४७ । मध्यस्य ४६० ।
रामानुजस्य ४४४ । वहभस्य ४४४ । विज्ञानमित्रोः ४४६ । राङ्गरस्य ४४४ ।
श्रीकण्ठस्य ४४४ ।
